

Szia Hajni!

Mellékelem Számodra a Füredi Múzsák sorozatban írt cikkeimet. Sajnos nekem nincs e-mailem, örülnék, ha szétküldenéd az illetékeseknek (Számodra ez úgyis csak rutinfeladat – vagy még az sem), hogy ha bárki föl akarja használni a MÚZSÁK honlapon a bemutatkozásnál, akkor megtehesse.

Szeretettel köszöntelek: *Gaál Antal*

Füredi Múzsák: Fritz Béla szín- és formavilága

Amikor megkérdeztem, hogy mikor kezdett el fényképezni, elgondolkodott, aztán némi töprengés után bevallotta, hogy nem tud válaszolni a kérdésekre. - A fotózás annyira hozzátartozik az életemhez, hogy mindezt nem tudom semmiféle dátumhoz kötni. Ez egy mentalitás, egy életszemlélet, talán életformának is nevezhetném, és én nagyon jól érzem így magam – vallja.

A beszéde, főleg a szavak hangsúlyozása elárulja, hogy nem tisztán magyar anyanyelvű, bár a nyelvtan – ami talán a legnehezebb – hibátlan. Az eredetéről faggatom.

- A szüleim magyarországi svábok voltak, anyai ágon a Felvidékről származom, Kassáról. A II. világháború után – mint annyi más, németajkú polgárnak –, nekik is el kellett hagyniuk az országot. Németországban, egy holland határ közelében fekvő kis faluban telepedtek le, én már ott születtem. A szüleim később sem tervezték, hogy visszatelepülnek Magyarországra, érdekes módon otthon szüleimmel és három testvéremmel mégis mindig magyarul beszéltünk. Talán valamiféle identitást próbáltak megőrizni ezzel, mert azt természetesen nem sejtették, hogy évtizedek múltán én itt fogok majd letelepedni Balatonfüreden – sőt, két testvéremnek is van már háza a Balaton környékén. A négy elemi elvégzése után egy magyar bencések által működtetett gimnázium és kollégium várt rám, ahol a világ minden részéről összegyűlt magyar gyerekek tanultak, ezért aztán az érettségi bizonyítványom is magyar lett.

- Így már jobban érthető a kötődés. A gimnázium után merre indultál?

- Autószerelő szakmát kezdtem tanulni, de az nem tetszett. Egy időre következett a nagykereskedelem, végül a számítógépeknél kötöttem ki, de nem az úgynevezett PC-nél, hanem nagy teljesítményű és hatalmas kapacitású IBM-computereknél. Nagy cégek egységeit vezettem és a nyugdíjamig meg is maradtam ezen a szakterületen.

- A fotózás előtt beszélj egy kicsit a zenei múltadról!

- Anyai nagyapám az Operaház első csellistája volt, anyai ágon jött be az erős zenei hatás a családba, természetesen mi, gyerekek se maradhattunk ki ebből. Először billentyűsöket tanultam, aztán a szaxofon és a klarinét mellett kötöttem ki. Volt olyan időszak, hogy egy 3 tagú dzsesszbandában együtt játszottam a bátyámmal, de nagyobb létszámú zenekarokban is rendszeresen fölléptünk. Nap közben munka, este zenélés – rengeteget dolgoztam, de így tudtam megalapozni a családom jövőjét.

- A fotózás melyik területe foglalkoztat leginkább?

- Egyértelműen a természetfotók. Fiatal koromban természetesen készítettem felvételeket a családról, barátokról, bulikról, de a fő vonzalom mindig is a természet volt. Annakidején persze még fekete-fehér filmekre dolgoztunk. Egyetlen, amit soha nem csináltam a fényképezéssel kapcsolatban: nem én hívtam elő a filmeket és nem nagyítottam képeket, ez valahogy nem foglalkoztatott, ezt mindig a barátaim végezték el nekem is. Aztán jött a színes technika, ebben az időszakban szinte teljesen ráálltam a diázásra, majd következett a minden területen egyeduralkodóvá váló digitalizálás.

- Aminek ugyebár veszélyei is vannak, hiszen manapság már boldog-boldogtalan kattogtat minden meggondolás és igény nélkül. Sőt, minél drágább gépet és képszerkesztő programot tud vásárolni, annál nagyobb művésznek képzelet magát.

- Én manapság is ugyanúgy fényképezek, mint régebben, a filmes időszakban. Akkor jól meg kellett gondolni, mikor exponálok, mert a film és a fotópapír nem volt olcsó multság. Manapság is ugyanúgy készülök egy felvételre, mint annakidején, s nem készítek 25 változatot egy témából. Aztán ha tetszik a kép, ha sikerültnek érzem, akkor megtartom, ha nem, törölöm. Nem használok semmiféle számítógépes képszerkesztő programot, amivel egy képet úgy át lehet alakítani, hogy az eredeti nyomán már föl sem ismerhető. Persze, ez is lehet egy cél, de én azt akarom, hogy az a bizonyos pillanat jöjjön át, annak a hangulata, amit én ott, akkor láttam és átéltem.

- Szoktál-e célirányosan menni a természetbe, hogy az általad elképzelteteket megtaláld?

- Igen, de érdekes módon ez a legritkább esetben szokott sikerülni. Van úgy, hogy járom a vidéket, és mégsem jön össze egyetlen felvétel sem, nem tudom, miért? Talán keresek valamit, amit magamnak is nehezen tudok megfogalmazni, és azt nem találom. Gyakoribb a spontán munka, ha bárhová megyek, az apparátus mindig a nyakamban lóg, egy mozdulat csak a beélesztés. Emellett természetesen vannak konkrét események, ahová vagy hívnak, vagy magamtól megyek: kiállítások, fesztiválok, lakodalmak, ezeken általában adott a téma.

- Említetted, hogy annakidején nem te hívtad elő a filmjeidet, gondolom, manapság – utalva számítógépes múltadra – már te nyomtatod ki a felvételeket.

- Igen, bár itt sem szeretem a megszokott utakat. Speciális festékeket kevertetek magamnak, amikkel nem fotópapírra, hanem akvarellpapírra nyomtatok. Ezzel különös hatásokat érhetek el, ugyanakkor ezek a képek sohasem fakulnak ki, az eredeti színárnyalatok évtizedekig megmaradnak. Amikor fotózok, szeretek kiragadni a természetből egy-egy konkrét témát, és egy ideig csak azzal foglalkozni: legutóbb fagombákat kutattam föl, ezekből a képekből összeállítok egy kiállításra való anyagot. Mostanság nagyon izgat a mozgó víz és az ezzel járó fényhatások.

- A feleségeddel együtt mindketten kreatív emberek vagytok: ő csodálatos kézimunkákat készít. Kapcsolódik egymáshoz valamilyen módon a tevékenységetek?

- Valójában mindketten a saját utunkat járjuk, az ő munkája aprólékos, rengeteg időt és türelmet kíván, az enyém viszont mindig egy adott pillanathoz köthető. Ennek ellenére mindig megbeszéljük a dolgainkat, meghallgatjuk egymás véleményét, és a különböző technikai megoldásokban is segítjük egymást. Azt gondolom, talán nem is lenne jó, ha mindketten ugyanazzal foglalkoznánk.

Gondolkodtam, megkérdezzem-e: hogy érzik magukat itt Magyarországon, végleg letelepedve, hiszen a felesége született német s még birkózik a magyar nyelvvel – kicsit féltem az udvariaskodó választól, de Béla őszinte lelkesedése egyértelműen meggyőzött.

- Írd csak meg nyugodtan, hogy mindketten remekül érezzük magunkat Balatonfüreden! Annyi szeretetet kapunk a környezetünktől, annyi barátunk van, hogy ez minden adódó nehézségen gond nélkül átsegít bennünket, és teljessé teszi az életünket. Mónika a munkáin keresztül egyre ismertebb lesz, a kapunk mindenki előtt nyitva áll, és boldogan adjuk át az ide látogatóknak mindazt, amit az életünk során megtanultunk és megtapasztaltunk. Egy pillanatig sem bántuk meg, hogy a korábbi magyarországi látogatások nyomán a végleges letelepedés mellett döntöttünk.

A ház két kedvencével, a két, étellel teli és vidám magyar vizslával kíséri ki a kápuig. Csodálattal és szeretettel beszél róluk, azt mondja, olyan értelmesek, hogy ha papírt és tollat adnánk nekik, még írni is megtanulnának.

- Elképzelhető, hogy a következő életemben én is egy ilyen magyar vizsla leszek – mondja mosolyogva, míg elköszönünk egymástól.

Gaál Antal

„Komolyan vettem mindig mindent, amit csináltam.”

Füredi Múzsák: Egy fotóművész vallomása

Kovács Pálnak hívnak, 1946-ban születtem Pápán, ebben a kedves, dunántúli kisvárosban, ami azóta is a szívemhez nőtt, s bár az utóbbi évtizedeket Veszprémben töltöttem, gyakran visszalátogatok szülővárosomba - mint ahogy tettem azt nemrég, amikor az Esterházy-kastélyban fotókiállítást rendeztek a városról készült műveimből. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy egyik régi tanárom, a város emblemikus figurája, Huszár János bácsi is eljött a megnyitóra.

Az általános iskola elvégzése után Veszprémbe kerültem a Vegyipari Technikumba. Ez az iskola a volt angolkisasszonyok zárdájának épületében működött, a hangulatos, keskeny folyosók, magas termek, vastag falak szinte árasztották magukból a régi idők szellemét. Úgy látszik, ez hatással volt a tanárainkra is, mert a szakma mel-

lett tisztességet, pozitív életszemléletet, a munka megbecsülését is megtanultam itt tőlük. Jó hírű intézmény volt, az érettségi után minden munkahelyen jó ajánlólevélnek számított az itt kiállított bizonyítvány. Én Balatonfüzfőn a Nitrokémiánál helyezkedtem el, akkor ez még hatalmas cég volt, szükség volt minden vegyipari végzettségű szakemberre.

A fotózással már általános iskolás koromban elkezdtem az ismerkedést, de nem volt lehetőségem gépet vásárolni, így a kárpátaljai nagybátyámtól kaptam egy Zorkij C-t, ami abban az időben kiválónak számított, mert egy az egyben a Leica lekoppintott, szovjet változata volt. Megbízható és strapabíró gépeknek ismerték őket azidőtájt.

Érdekes módon az élet is összehozott fotós barátokkal és ismerősökkel. Biztos nem volt véletlen, hogy a füzfői munkásszálláson a szobatársam is szeretett fényképezni és sokat segített nekem. Aztán amikor megnősültem - ez persze már később történt -, kiderült, hogy a feleségem testvére is szenvedélyes fotós, így aztán mindig akadt közös téma, ha találkoztunk.

Én komolyan vettem mindig mindent, amit csináltam, és ez természetesen a fényképezésre is vonatkozik. A könyveim között több polcot foglalnak el a fotózással foglalkozó szakkönyvek, amelyeket szorgalmasan végigtanulmányoztam, akad néhány, amely állandóan a kezem ügyében van. Sokat tanultam a Műszaki Könyvkiadónak az úgynevezett „csíkos” sorozatából, amelyet még az ötvenes években kezdtek el kiadni. Ezek nagy segítséget nyújtottak kezdőknek és haladóknak egyaránt, én az egyik legtöbbet használt példányt még be is kötöttem, hogy ne menjen tönkre. De ugyanígy itt állnak a könyvespolcomon az azóta sajnos megszűnt Fotó című havonta megjelent szaklap példányai keménytáblába kötve. Ezeket még manapság is gyakran előveszem és lapozom - sajnos nem teszi ezt a fiatalabb generáció, ők újból föl akarnak találni mindent, olyasmit is, amit már évtizedekkel ezelőtt megalkottak, csak alkalmazni kellene. No persze, ehhez tanulásra és kitartásra lenne szükség, mert anélkül semmi nem működik megfelelő szinten.

Balatonfüzfőn ismerkedtem meg a feleségemmel, eleinte albérletben laktunk, Tobrukban, majd Almádiban, aztán a cég fölajánlott egy kedvezményes lakásvásárlási lehetőséget Veszprémben, a Munkácsy utcában, azóta a megyeszékhelyen lakom. Több helyen is megfordultunk, ahogy nőttek az igények és két gyermekünk is született. Ide, a Lóczy utcába egy Simon István utcai III. emeleti lakásból költöztünk. Fontos volt az I. emelet, mert a szívműtétem után nem javasolták a sűrű lépcsőzést, ugyanígy a feleségem betegsége miatt is jobb itt. A lányom férje műszakozik, így a lányom igen gyakran van nálunk a 6 hónapos kis unokámmal, aki a szó szoros értelmében bearányozza az életünket. Én még ilyen rendes kis srácot nem láttam: eszik, amikor ennie kell, az éjszakákat végigalussza és szinte állandóan nevet ránk.

1972-ben kezdődött meg számomra a klubmunka, beléptem a Bakony Fotóklubba. Itt aztán sokat tanulhattam, tapasztalhattam, remek barátokat és társakat ismerhettem meg. 1983-ban Szolnokon alakult meg a MAFOSZ (Magyar Fotóművész Alkotócsoportok Országos Szövetsége), egy idő után ennek a szervezetnek az alelnöke lettem s maradtam húsz éven keresztül. A legutóbb már nem választottak meg, amit egyáltalán nem bánok, az egészségem miatt már megterhelő volt a feladat, jöjjenek a fiatalok! Nem mondom, eleinte hiányzott a nyüzsgés, a feladatokkal járó tevékenységek, de be-

lenyugodtam, hogy ez az élet rendje. A MAFOSZ-szabályzat rögzíti, hogy ki milyen feltételekkel kaphat különböző címeket, ezek a feltételek természetesen fokozatonként változnak. Meglehetősen szigorúak az előírások, pályázni kell kiállításokra, s fontos kritérium, hogy kinek hány képét fogadják el. Ezen kívül egyéb kiállításokon is jelen kell lenni. Én 2003-ban megkaptam a MAFOSZ Ezüstdiplomás Fotóművésze címet, majd ugyanebben az évben még egy elismerő oklevélben részesültem a MAFOSZ Elnökségében végzett munkámért.

A MÚZSÁK-hoz fotós ismerősök, többek között Gazsi József és Nagy Sándor révén kerültem. Nagyon örültem ennek a kedves, füredi csapatnak, mert örömmel és szívesen fogadtak. Igaz, én olyan típusú ember vagyok, aki bárhová megy az országban, egy kicsit mindenhol otthon érzi magát, és rögtön barátokra lel. Persze Füred azért más és több. Sokat jelent, hogy közel lakom, és sajnos a szívbetegségem is a városhoz köt. Igyekszem folyamatosan részt venni az egyesület munkájában, és mindig remekül érzem magam, ha a társaság összejön egy kis borozással egybekötött, kötetlen beszélgetésre. A vidámság alaptermészetem, így szemlélem a világot magam körül.

Az egészségügyi problémáim ellenére - amiből sajnos több is akad - kiegyensúlyozott és boldog embernek érzem magam. Valójában hálás vagyok a sorsnak, hogy annyi kitűnő emberrel ismerkedhettem meg a különböző társaságokban, és hogy annyi barátot szerezhettem. Nagyon szeretek fotózni, s mivel nem ebből élek, megengedhetem magamnak, hogy csak azt a területet műveljem, amit a legjobban szeretek, nem kellett elköteleznem magam egyik irányban sem. Szeretem is tisztelnem a modelljeimet, csak így hangolódhatok rá arra a közös hullámhosszra, amiből aztán a képeim megszületnek.

Lejegyezte: Gaál Antal

Mennydörgő lábú táncosok a Nádor utcából

Füredi Múzsák: THUNDERFOOT DANCERS Country és Linedance Klub

Szerényen elegáns családi ház Balatonfüred közepén. A kerítésnek még az utca felőli oldaláról látom a szépen nyírt pázsitot, a mélyzöld tujasort, a sok virágot, és egyáltalán: mindenhol rendet és tisztaságot. Jó lesz ide betérni - gondolom magamban. A csöngetésre Ferenc, a háziúr jön elő, de a kapukulcsot már Éva asszony hozza. Kedvesen beinvitálnak, s a házat megkerülve, a madárfüttytől hangos, kertre néző teraszon ülünk le beszélgetni. Az asztalon összekészítve különböző újságkivágások, dokumentumok és fotók várnak. Ferenc rögtön följánlja, hogy amelyekre szükségem van, lemásolja, s míg ezzel foglalataskodik, Éva asszonyt a kezdetekről faggatom.

- A 90-es években Dél-Németországban, Stuttgart környékén dolgoztunk a férjemmel. Egy ottani kollégám, aki egyébként lelkes muzsikás is volt, elcsalt bennünket egy ott működő, úgynevezett country-klubba, ahol

minden szerdán élőzene és tánc volt. Itt „fertőződünk meg” - most már úgy tűnik, egy egész életre - ezzel a jellegzetes ritmusú, amerikai népzenevel és a hozzá kapcsolódó, társas táncsal. A látvány, a hangulat magával ragadott mindkettőnket, sajnáltuk, hogy nem kapcsolódhattunk be, mert a látszat ellenére a megkoreografált lépések-forgások egyáltalán nem könnyűek. Aztán találkoztunk egy magyar származású, délvidéki barátunkkal, aki azzal a feltétellel avatott be bennünket ennek a táncnak a misztériumába, ha fellépünk a csoportjával. Nos ekkor kezdődött meg az az intenzív munka, ami azóta is meghatározó az életünkben.

A country-muzsikát szinte mindenki ismeri, az már kevesek számára mond valamit, ha meghallja a linedance elnevezést. Ennek Ferenc magyarázza el az alapjait.

- Már az elnevezésben benne van a lényeg: szó szerinti fordításban vonaltáncot jelent, és pontosan erről is van szó. Persze sok fajtája van, mi leginkább azt a formációt gyakoroljuk, amikor a táncosok egymás mellett és egymás mögött vonalban, sorokban helyezkednek el, és a country-muzsikára így mutatják be a különböző lépéskombinációkat. Persze ehhez kapcsolódnak aztán forgások, tapsok és egyéb mozdulatok, amik színesítik a produkciót.

2003-ban tértek végleg haza Magyarországra, s egyre az motoszkált a fejükben, hogy kár lenne veszni hagyni azt a rengeteg munkát és tanulást, azokat a tapasztalatokat, amiket Németországban ezzel a zenével és táncsal kapcsolatban gyűjtöttek. Adódott a helyzet, össze kell toborozni itt Balatonfüreden is egy ilyen jellegű elfoglaltságot, szórakozást kedvelő társaságot.

- Nagyon nehezen indult, de ezen nem voltunk meglepve - vallja Éva asszony. - A helyszín ugyan önmagát kínálta, a Macho-pub-nál keresve sem találhattunk volna stílszerűbb, a kívánt hangulatnak megfelelő helyet, a meghirdetett találkozóra viszont mindössze hárman jöttek el. Néhány hónap múlva már nyolcan voltunk, a résztvevők elmesélték barátaiknak, ismerőseiknek, hogy milyen remek hangulatú összejövetelekre járnak, így aztán lassan kezdett kialakulni a társaságnak az a magja, az a 12-14 fő, akik azóta is együtt dolgoznak, és akikre mindig lehet számítani.

Hamarosan következett az első igazi megméretés, az első, nyilvános fellépés 2005-ben, a füredi nyugdíjas klub Mikulás-ünnepségén. Fülepi Pál klubvezető lelkes biztatására vállalták el a feladatot, s nagy sikerük volt. Az első lépés meghatározó és döntő a továbbiak szempontjából, vallják mindketten. Itt kerültek kapcsolatba az akkor megalakult Múzsagy egyesülettel, amihez rögtön csatlakoztak is. Azóta már körbetáncolták a környék falvait, városait, gyakori vendégek a különböző szintű rendezvényeken, de határainkon túl is egyre ismertebbé válnak, jó kapcsolatot tartva elsősorban osztrák és német klubokkal.

Eleinte a Macho-pub-ban, később a Sport panzióban kaptak lehetőséget a heti két próbára. Mostanság - Vanyolai Sándor baráti támogatásával - az Aranykorona lett a próbák helyszíne.

- *De miért csak hölgyek?* - kérdezem, megtudva a társaság összetételét.

- *Nem tudjuk, miért olyan nehéz manapság a férfinépet táncra bírni* - mondják szinte egyszerre. - *A nőkben, úgy tűnik, inkább él még ezirányú vágy, az önkifejezés, az önmegvalósítás ilyen formája. Pedig annak idején, Amerikában, amikor ez a tánc megszületett, kizárólag férfiak táncolták. A cowboyok hosszú és fáradságos nap után, amit nyeregben, a tehenek őrzésével és terelésével töltöttek, este pihenni tértek a tábortűz köré, előkerült a bendzsó, a szájharmonika, s a zene magával ragadó ritmusára - levezetendő a napi feszültségeket - táncolni kezdtek. Férfiak híján azért is előnyös számunkra ez a formáció, a linedance, mert itt nincsenek párok - mint ahogy természetesen eredetileg sem voltak -, mindenki egyedül, mégis egy közösséghez tartozva élheti ki mozgásigényét, a ritmus iránti vonzódását. Persze szeretnénk, ha férfiak is jelentkeznének, mert folyamatosan bővítjük a repertoárunkat másfajta koreográfiákkal is, már csak azért is, mert a csapatban erre megvan az igény.*

Befejezésül arról faggatom őket, mit tegyen az, hová forduljon, aki valamiféle indíttatást érez eziránt az elfoglaltság iránt? Azonnal kapom a pontos elérhetőséget: **Schnell Ferenc** és **Éva**, telefonszámuk **87/480-206** illetve **30/2963899**, az e-mail címük **wanderer@enternet.hu**.

A beszélgetésünk vége felé tudom meg tőlük, hogy már mindketten nyugdíjasok. Ezt hallva rögtön megállapítom magamban: a tánc, a zene, a közös munka és a sok közös élmény nemcsak önbizalmat és teljesebb életet ad, hanem fiatalít is.

Gaál Antal

„Ha valami megáll, máris visszafejlődik.”

Füredi Múzsák: Találkozás Gaál Ágnes festőművész-tanárral

Mosolyogva vár II. emeleti lakásának ajtajában. Bekísér, kiválasztunk egy helyet az erkély mellett egy kis asztalnál, ahol tudunk beszélgetni, miközben én jegyzetelhetek, s eközben is mosolyog. Őszintén, pajkosan, így a jókedve rám is átragad, s megállapítom magamban: milyen jó így leülni és interjút készíteni valakivel - rögtön van egy kapcsolódási pont. Mindketten derűsen szemléljük a körülöttünk lévő világot.

Azt mondja, az iskolában is ilyen, a Radnótiban, ahol immáron 30 éve folyamatosan oktatja a felsős nebulókat. Elvegyül a gyerekek közé, és együtt nevetnek minden, hatalmas pozitív erőket szabadítva így fel. Sok olyan tanítványa van, akinek a szüleit is ő oktatta a földrajz és a rajz rejtjelmeire. Nemrég Budapesten járt néhány diákjával,

ott még a játszótéri hintára is hajlandó volt felülni a „gyerekeivel”, és remekül érezték magukat.

Először azt kérdezem tőle, honnan kapja az inspirációt az alkotáshoz? Merthogy én nemrég vettem magamnak egy új telefont, amivel már egészen jó digitális képeket is lehet készíteni, azóta mindent le akarok fényképezni, ami megtetszik. Ez egyértelműen külső indíttatás, de hogy van ezzel egy festőművész?

- *Ez egy érési folyamat eredménye - válaszolja. - Eleinte én is kívülről jövő élmények alapján dolgoztam, még fényképeztem is, de ennek ellenére soha nem voltam realista. Egyre inkább az vált fontossá számomra, hogy sikerüljön a vásznon (papíron, falemezen) láthatóvá tenni azt, amit ÉN látok magam körül. A képben benne kell, hogy legyen az egyéniségem, a látásmódom, az érzelmeim, sok-sok személyes dolog, mert valom, hogy csak így talállok utat a szemlélőhöz, csak így alakulhat ki köztünk valamiféle rezonancia, csak így adhatok - ha sikerül jó képet festenem - élményt számára. Csak a technikai tudás - legyen az bármilyen magas szintű is - itt már kevés. Hiába sajátítja el valaki mesterfokon a festészet technikáját, ha ő maga kimarad az alkotásból, a kép soha sem lesz teljes és őszinte, csak gyenge utánzata valaminek. A valóság objektív visszaadásához ott a fényképezés - és itt nem a művészi fotózásra gondolok, mert ott már ugyanúgy előtérbe kerül az alkotó és néző közötti intim kapcsolat.*

Kérem, hogy beszéljen a kezdetekről. Arról, hogy rajzszakos tanár lévén eleve predestinált volt-e a művészi pályára, s a főiskolán szerzett tárgyi tudás adott-e valamiféle hasznosítható előnyt ezen a téren?

- *Pécsett végeztem a pedagógiai főiskolán, de már előtte, gimnazistaként is sokat rajzoltam, rendszeresen jártam szakkörre, érdekelt a képzőművészet. Tanítani Szombathegyen kezdtem, de két év múltán Balatonfüredre költöztünk, azóta itt élek. A szüleim veszprémiek voltak, ott töltöttem a gyerekkoromat. Az, hogy a festészetrel, illetve újabban a képzőművészet egy másik ágazatával, a kollázssal foglalkozom, természetes számomra. A főiskola elvégzése sokat segített, megtanultam a kihagyhatatlan alapokat, amelyekre aztán elkezdhettem építeni a saját művészetemet.*

- *Mivel kezdte? Akvarell, olaj? És hogy jött be az életedbe a kollázs?*

- *A hagyományos olajfestéssel való munkát soha nem kedveltem igazán. Eleinte volt az akvarell, aztán - örök kísérletezgető lévén - kipróbáltam az akrilt, amivel az akvarellhez és az olajhoz is hasonló hatásokat lehet elérni. Érdekes volt. De az van írva a Ji Csing-ben, hogy ha valami megáll, máris visszafejlődik, ezért tovább kutattam más lehetőségek után. A kollázs francia eredetű, maga a szó is francia gyökerű, a coller (ragasztani) szóból ered. Első igazán ismert művelői George Braque és Picasso voltak. Foglalkoztatott ez az irányzat, érdekesnek találtam, és ahogy elkezdtem, rögtön sikerélményem is volt. A lényege, hogy apró, színes papírdarabkákból - bár ez lehet akár bőr vagy textil is, esetleg műanyag - állítjuk össze a képet. Eleinte vagdostam a papírt, később már téptem a darabkákat és a ragasztót is én kevertem hozzá. Amióta ezzel foglalkozom, mindig ilyen szemmel figyelem a színes újságokat és egyéb kiadványokat, s ha megfelelő a színárnyalat és a papír minősége, már tépem is össze, és színek szerint szétválogatva különböző dossziékba gyűjtöm őket. Néha már az is ötletet ad, hogy milyen alakúra szakad a papír.*

Körbevezet a lakásban és megmutatja a falra kitett képeket.

- Ezeket kifejezetten ezekre a konkrét helyekre készítettem, hogy megfeleljenek a környezetüknek. A színek és a formák kavalkádja különböző hangulatokat fejez ki. Legtöbbjükön egyértelműen fölismerhetők különböző alakzatok, de van néhány non-figuratív alkotás is. A látszat ellenére ezeket a legnehezebb összeállítani, mert a színek és a formák együttesének kell kifejeznie azt az üzenetet, amit a nézők számára megfogalmazok magamban, s konkrét, megfogható alakzatok hiányában ezt szinte már más dimenzió felé kell eltolni.

- Beszéltünk róla, hogy felsősöket tanítasz a Radnótiban.

- Igen, és természetesen nem csak a kötelező óraszámban foglalkozom velük. Minden évben, az évzáró után képzőművészeti tábort szervezek a gyerekeknek, amire úgy 20-25 érdeklődőt tudok felvenni, több művész-palántával egyszerre lehetetlen foglalkozni. Minden délelőtt kivonulunk a természetbe, az erdőbe vagy le a vízpartra és ott dolgozunk együtt, a gyerekek nagyon élvezik. Az alapok elsajátításán túl igyekszem rávenni őket, hogy valami módon önmagukat, a látásmódjukat, a vágyaikat vagy épp a bánatukat is próbálják visszatükrözni az alkotásukban. Rengeteg élményt és örömet ad ez a munka. Idén a reneszánsz évét ünnepeljük, a Nemzeti Galéria meghirdetett egy országos pályázatot **A reneszánsz nyomában** címmel. Két tanítványom, **Fürich Antónia** és **Manóczki Nelli** pályázata is díjat nyert, velük, és még tíz érdeklődő nebulóval utaztunk Budapestre a díjkiosztásra.

Aztán a nyári utazásokról mesél. A sok-sok élményről, amit mind-mind elraktároz magában, majd később, valami módon a művein keresztül visszasugároz felénk. Horvátországot említi, a Plitvicei tavak és vízesések varázslatos világát, majd fogadott házája, Franciaország kerül szóba. - Ez egy rejtély számomra, egy varázslatos titok - mondja. Amikor Párizsban járt, csodálatosan érezte magát, minden szép volt és jó, azt érezte, hogy ismerősek az utcák, a házak, de még az emberek is, minden visszaköszön, mintha valamikor régen már élt volna itt. - Tulajdonképp nincs kizárva! - nevet. És azóta, ha meghallja a francia himnuszt, a szabadság himnuszának vérpezsdítő dallamát, mindig fölerősíti a rádiót.

- Gaál Antal -

„Már nem ő követte a zenét, hanem a zenészek kísérték az ő lépéseit.”

Füredi Múzsák: Találkozás Balogh Erzsébet táncoktatóval

Egy személyes élménnyel kezdem. Az idei farsang jelmezbálján a szervezők közös asztalhoz ültettek Balogh Erzsébettel. Amikor megtudtam a hírt, örültem, mert régi ismerősök lévén jó beszélgetésekre számítottam. Jómagam és párom személyes okokból nem öltöttünk jelmezt, Erzsi a 20-as évek amerikai stílusa szerint öltözött. A legjobb jelmezeket a közönség szavazta meg, előtte mindenki bemutatkozott egy rögtönzött színpaddá kinevezett helyen: a jelmezeknek megfelelő mozgás, esetleg beszéd, hangok is belefértek - kinek mi felelt meg a leginkább. Amikor Balogh Erzsébetre került a sor, intett a technikusoknak, és egy remek charleston szólalt meg a hangszórók-

ból. És ő elkezdett táncolni. Tudom, hogy évtizedek óta tanítja a különböző füredi korosztályokat a tánc, a mozgás rejtelseire, de őt még soha nem láttam táncolni. Az egész produkció egy percig, ha tartott, mégis sugárzott belőle valami megfoghatatlan, valami teljes. Valami, ami jelezte, hogy aki most pár tánc lépést mutat be, ennél mégis sokkal többet tesz: átadja magát nekünk. Teljességgel, feltétel nélkül kiáltja felénk: nézzétek, én ez vagyok, ez az életem, ezt szeretem, és nagyon élvezem, amit teszek, mert egyé tudok válni vele. Vagyis egyé tudok válni önmagammal. És tehetünk-e ennél többet?

Másnap otthon előkerestem Paulo Coelho, a népszerű, brazil származású író egyik regényét, A portobellói boszorkány-t. A könyv főszereplője is táncol, nem is akárhogy, s Coelho az egyik fejezetben így ír erről:

„Behunyta a szemét, és úgy tűnt, mintha már nem is tudná, ki ő, hol van, mit keres ezen a világon; mintha lebegne, megidézve a múltját, feledve a jelenét, megjósolva a jövőjét. Alakjában keveredett egymással az érzéki és a szüzies, a pornográfia és a ki nyilatkoztatás, Isten és a természet imádása. Már nem ő követte a zenét, hanem a zenészek kísérték az ő lépéseit, és a kis étterem egy csapásra egyiptomi templommá változott, ahol Ízisz imádói gyűlhettek össze, hogy elvégezzék termékenységi szertartásukat. Úgy táncolt, mintha máshol lenne, más szférákban járt, olyan világok határán, amelyek érintkeznek ugyan a miénkkel, de soha nem mutatkoznak meg.”

Amikor Balogh Erzsébetet otthonában fölkerestem egy beszélgetésre, azzal kezdtem, hogy fölolvastam a fenti idézetet, s megkérdeztem - mint szakember - a véleményét. Valóban erről szól a tánc? Az igazi tánc? Láttam, hogy néhány másodpercig elnéz valamerre, csak utána válaszol.

- Igen, idáig eljutni nagyon nagy dolog, s valóban csak nagyon keveseknek adatik meg. Ez már egy másféle létállapot, de valójában ez minden művészetnek a lényege. Kapcsolatba kerülni az égiekkel, elérni egy olyan dimenzióba, amit Coelho úgy fejez ki, hogy érintkezik ugyan a miénkkel, de valójában soha nem mutatkozik meg. Legalább is csak nagyon keveseknek.

- Mi a tánc lényege? Tulajdonképp miért táncolunk?

- Ez egy ősi dolog, egyidős az emberiséggel, sőt talán még korábbi, mert az állatok is táncolnak. Ennek a célja egyértelmű: a nőstény vagy a hím föl akarja kelteni a párja érdeklődését. Hívja, jelzéseket küld neki. Az állatoknál ez minden esetben a párosodáshoz kötődik. Az ősembereknél ennek már más funkciója volt, más területre tevődött át a ritmusos mozgás célja és értelme. Valamiféle emelkedett lelkiállapotot kerestek, mert tudták, hogy így kerülhetnek kapcsolatba a természetfeletttel, így próbálták befolyásolni az isteneket, hogy segítséget nyújtsanak a bőséges táplálék, az élhető környezet megtalálásában. Ez elsősorban a sámánok, a varázslók vagy táltosok feladata volt, de a tánc mégis közös élmény. Mindenki táncolt, s ebben a közösséghez való tartozásban hatalmas erő rejlett. A dobok hangjára, amelynek a ritmusa közvetlen kapcsolatban lehetett a szívdobbanás ritmusával, no és némi kábítószert is tartalmazó növények rágszálása következtében extázisba estek, s hittek abban, hogy így elnyerhetik az égiek jóindulatát.

- Az idő multával aztán teljesen megváltozott a tánc jellege és célja.

- Igen, ez egy folyamat volt, fokozatos átalakulás a körülmények, életformák hatására. Az egyik legnagyobb változás például Franciaországban, a Napkirály, XIV. Lajos idejében történt. Tudjuk, hogy ő meglehetősen különc figuraként élt és uralkodott. A tánc korábban mindig közös élmény volt, ő viszont nem akart azonosulni másokkal, s kitalált mindenféle furcsa mozdulatot, amit nem nagyon tudtak a többiek utánozni. Pipiskedett, kifordította a lábfejét vagy épp lábujjhegyre állt, közben ezzel teljesen elmentésnek látszó törzsmozdulatokat végzett. Valójában ebből az akkor még különösnek tetsző mozgásból kezdett kialakulni a hagyományos balett, amely aztán a saját útján fejlődött tovább.

- Szeretném, ha nem csak általános dolgokról, hanem személyesen rólad is beszélgetnénk. Úgy tudom, Füred szülőttje vagy.

- A szüleim pedagógusok voltak, az Alföldről kerültek Balatonfüredre, én már valóban itt születtem.

- Gondolom, hamar belépett az életedbe a tánc.

- A fiatalok kivételével talán mindenki emlékszik Buci néniére, én már óvodásként jártam hozzá táncot tanulni. Emlékszem az édesanyám által varrt „fellépő ruhára”, ami természetesen gyönyörű volt és nagy élmény benne táncolni a közönség előtt, ami nagyrészt a szülőkből tevődött össze. Az óvoda után a Bem iskola következett, ami már akkor ének-zene tagozatosként működött. Természetesen én is énekkaros voltam, és fölléptem az először megrendezett Kodály-hangversenyen is, amire a Mestert is meghívták, de a halála miatt csak a felesége tudott eljönni. Az iskolában népi táncot is lehetett tanulni. Később az úgynevezett Koszorúcska következett, ami nagy népszerűségnek örvendett Füreden. A mai könyvtár épülete még olajos padlójú kultúrházként funkcionált, oda jártunk VII-VIII-asként társastáncre, amit Lesz Vince tánctanár szervezett és irányított.

A Lóczy-ban érettségiztem. Ezután - egy barátom hatására és kapacitálására - kirakatrendező szerettem volna lenni, de először nem vettek föl. Füreden maradtam, és az akkori ÁFÉSZ-nél egy évig, mint dekorátor, dolgoztam. Aztán sikerült bejutnom a fővárosban a kirakatrendezői szakra, amit 2 év alatt elvégeztem. Csodálatos időszak következett az életemben: fiatal voltam, az iskolában tehetséges és ambiciózus művésztanárok foglalkoztak velünk. Rengeteget jártunk kiállításokra, koncertekre. Az oklevelem megszerzése után vissza kellett térnem Füredre, mivel az ÁFÉSZ-szal ilyen jellegű tanulmányi szerződést kötöttem. A szövetkezetnek volt egy néptánc csoportja Takács Kálmánné, Kati néni vezetésével - természetesen itt is aktív résztvevő voltam addig, amíg egy év múltán ismét visszakerültem Budapestre ahhoz a ruházati céghez, ahol a szakmai gyakorlatot is végeztem. A munka mellett akkor már komolyan táncoltam a Fővárosi Művelődési Házban. Először a néptánc, aztán a versenytánc alapjai következtek Benkő Dánielné, Zsóka néni irányításával. (Gondolom a név sok mindenkinek ismerősen cseng; igen, ő volt az édesanyja a híres lantművésznek.) Itt már füredi kapcsolat is fölmerült, mivel évekig ez a csoport adta elő a nyitótáncot az Anna-bálon.

- Eddig csak hagyományos táncokról beszéltél, pedig tudtommal a jazzbalett sem áll távol tőled.

- A barátnőmmel egy plakáton fedeztük föl a toborzót egy jazzbalett-táncstúdióba. Ez akkor még ugyancsak újdonságnak számított Magyarországon, mi

természetesen jelentkeztünk. Ez még keményebb munkát követelt. Indításként fél év klasszikus balett, csak ez után térhettünk át a modern formációkra. Jó iskola volt, sokat tanultam. Igaz, eleinte meglehetősen ügyetlennek éreztem magam, de a félévenkénti értékeléseken mindig nagyon megdicsértek, és ez komoly önbizalmat adott. Azóta is hálással gondolok Gál György és Jelinek Edit tanáraimra.

Egy Füreden töltött nyári szabadság alatt ismerkedtem meg egy fiúval, s ez az ismeretség - miután a férjemről van szó - meghatározta a további életemet. Itthon szerettem volna dolgozni. Persze jöttek a gyerekek, ami teljesen betöltötte akkor az életemet, aztán a férjem egy alkalommal lelkesen újságolta, hogy talált nekem valamit: modern tánc oktatói tanfolyam, amely a végén okleveles táncoktatói képesítést biztosít. A férjem és anyósom hathatós segítségével persze nem tudtam volna kéthetente Budapestre utazni, de mindent sikerült megoldanunk, így azóta hivatalosan is bejegyzett, okleveles táncoktató vagyok.

- Úgy tudom, akkor még igen népszerű volt a tánc tanulás a városunkban.

- Nagy öröömre sok-sok gyerekkel dolgozhattam az iskolákban, s ebben komoly támogatást kaptam Cseh Tibortól, a Művelődési Ház akkori igazgatójától. Később még egy feladatot kaptam, Szűcs Károlyné, a művelődési osztály vezetője föl-kért, hogy szervezzek és tanítsak be egy mazsorett-csoportot. No ez megint nagy kihívás volt számomra, mert konkrétan ezzel korábban nem foglalkoztam.

- Mit jelent számodra a tánc, illetve a tánc tanítása?

- Azt gondolom, megtaláltam az utamat. Táncot tanítani egészen más, mint táncolni. A tánc tanítás gyönyörű dolog, s külön pozitívum, hogy ezt a gyerekek önként teszik, mert szeretik, mert jól érzik magukat együtt. Amikor először lépett föl az általam betanított csoport, az elmondhatatlan élményt jelentett számomra. Bevallom, elszorult a torkom, és majdnem elsírtam magam. Önmagam, a saját mozdulataimat láttam továbbélni a gyerekekben.

- Aztán következett be a 2005-ös fordulat.

- Igen, ezt nehéz volt földolgozni. Majdnem az összes tanítványomat elvesztettem, máshoz kezdtek járni. Így pillanatnyilag óvodásokkal foglalkozom, bár időnként összejön egy felnőtt társastánc-csoport is, de sajnos egyre kisebb az emberekben az igény. Azért, hogy valaki bizonyos mozgáskultúrával rendelkezzen, hogy elfogadható színvonalon táncoljon, nagyon sokat kell dolgozni. Ezt nem lehet pénzért megvásárolni, ezért áldozatokat kell hozni, így ez egyre kevésbé népszerű manapság.

Valójában most fölszabadultabbnak érzem magam, kevesebb az elvárás felém, több a szabad időm, magam határozhatom meg, hogy az aktuális csoportommal mi módon foglalkozom. Mindebből persze nem lehet megélni, így váltanom is kellett. Át-tértem az egészségmegőrzés területére - bár tudom jól, hogy természetesen a táncnak is van ilyen hatása. Egy orvostechikai fényterápiás készülék népszerűsítésével foglalkozom.

- Köszönöm a beszélgetést és sok-sok táncolni vágyó, vidám csöppség jelentkezését kívánok neked!

- Gaál Antal -

„Hiába jön az ihlet, ha még nem főztem meg az ebédet.”

Füredi Múzsák: Héhn Zsuzsa festő és üzletasszony

Amikor az interjút telefonon egyeztetjük, ígéri, hogy Csopakról átjön értem Füredre. Én viszont ragaszkodom a biciklizéshez, amiből aztán semmi nem lesz, mert novemberi eső és hideg zúdul ránk szeptember közepén. A hegyoldalba épült házat aztán mégis megtalálom, igaz, ebben a postás hölgy útbaigazítása is segít. A teraszról káprázatos kilátás nyílik a Balatonra és a tihanyi hegyekre.

Tágas, földszinti teremben ülünk le beszélgetni. Körben a falakon képek mindenütt, kerettel, vagy anélkül, az ablak közelében két festőállvány is türelmesen várakozik, félig elkészült festményekkel.

- Ezeket még tavasszal kezdtem el, de aztán jött a nyár, abba kellett hagynom, mert nyáron az üzlet miatt levegőt venni is alig van időm. Valójában két életem van, a nyár májustól szeptemberig, a nyüzsgés, a rohanás, az üzlet. Aztán jön az ősz, majd a tél: a csönd, a nyugalom, az energiagyűjtés és alkotás időszaka.

- *Milyen üzlet az, ami így lefoglalja az idődet és az energiádat?*

- Valójában kényszerből lettem vállalkozó. A rendszerváltás idején megszűnt a korábbi munkahelyem, az MHSZ-üdülő, aminek a vezetője voltam. Dönteni kellett. Üzletet nyitottunk, először itt Csopakon, aztán átköltöztünk Füredre, a Huray-piacra, majd vissza Csopakra, a strandra. Valójában két üzletről van szó, egy játékboltról, amit nyugodtan nevezhetek játszóháznak is, és egy ajándékboltról. Kettős érzés van bennem ezekkel kapcsolatban, mert nem szeretem az üzlet kökemény világát, ugyanakkor mégis rengeteget tanulok belőle, sok emberrel megismerkedhetek, sok a visszajáró vendégem, akik már messziről a nevemen üdvözölnek, s nekem „illik” emlékezni mindenkire.

Az igazat megvallva egész nyáron az őszt várom, amikor lecsendesedik a part, bezárhatjuk a boltokat, vége az azévi hajtásnak és taposásnak - és végre otthon lehetek a családommal! És elkezdhetek festeni, visszatérhetek a félbemaradt munkáimhoz: ez egy gyönyörű pillanata az évnek.

- *Kik azok, akikhez ilyenkor visszatérsz? A család?*

- A férjem és 12 éves fiam. De unokám is van. Az előző házasságomból született lányomnak van egy pici kislánya, akit imádok. Nagyon fontos visszajelzés számomra, üzenet a korábbi munkámról: a gyereknevelést ebben az örült világban mindig egy kicsit lutrinak láttam, néha úgy éreztem, minden korábbi erőfeszitésem egyik pillanatról a másikra kárba vész - és most, az unokám nevelése kapcsán látom, hogy a lányom az én szavaimat, gesztusaimat adja tovább. Ez boldogító érzés.

- *Hogy jött be a festés az életedbe?*

- Rajzolni mindig nagyon szerettem, fiatalon arról ábrándoztam, hogy ha majd nyugdíjas leszek, kiülök a teraszra és milyen remek dolog lesz ott festegetni. Aztán házasság, gyerekek, válás, új kapcsolat, még egy gyerkőc... Itt Csopakon 2001-től működik a képzőművész-szakkör, én 2003-ban csatkoztam hozzájuk. Valójában még kezdőnek érzem magam. Kádár Tibor irányításával, valamint a társak segítő véleményét hallgatva, rengeteget tanulok, remekül érzem magam köztük. Eleinte csak rajzoltam, aztán elég merész módon fejest ugrottam és elkezdtem olajjal festeni. Ez a tudatlanok bátorsága, de most már nem bánom. Nyüzsögnek a fejemben a gondolatok, az

ötletek - bár azt is hozzá kell tennem, hogy egy nőnek, egy háztartást is vezető család-anyának ilyen szempontból igencsak nehéz dolga van. Hiába vagyok lelkes, hiába jön az ihlet, ha még nincs kész az ebéd, vagy tele a mosogató mosatlan edényekkel.

- *Van-e már valamiféle hitvallásod a festéssel kapcsolatban?*

- A legfontosabb számomra, hogy lassan megtanulok látni. Régebben sok mindentől egyszerűen nem tudtam, mert bár itt van körülöttem, de nem vettem észre, vagyis számomra nem létezett. Kádár tanár úr lépésről lépésre vezet rá, hogy kinyissam végre a szemem, és ezért nagyon hálás vagyok. Mostanában gyakran előfordul, hogy megyek valahol az autómmal, aztán hirtelen megérint a körülöttem lévő táj, a fények és árnyékok bámulatos játéka. Ilyenkor megállok, kiszállok és átadom magam a gyönyörködésnek: egyé válok azzal a csodával, ami körülvesz.

- *Ahogy itt a műteremben körülnézek, sok képet látok a falakon.*

- Igen, eleinte egy kicsit túl sokat is kentem - mondhatom így, mert az az volt -, aztán évről évre egyre kevesebbet. Korábban soha nem nyúltam ahhoz a képhez, amit már késznek ítéltam, egy idő óta viszont egyre többet javítgatom a régebbi alkotásaimat is. Magam is meglepődtem, amikor rádöbentem, hogy egyetlen egy befejezett képem sincs. Bármikor előveszek egyet, azonnal fölfedezek rajta valami hiányosságot. Folyton elégedetlen vagyok önmagammal.

- *Ez egy pozitív hajtóerő, bár óvatosan kell kezelni!*

- Igen, ez állandóan tanulásra és munkára készítet. Rengeteg technikát meg kell még tanulnom. Valójában azt érzem a legnehezebb feladatnak, hogy valami módon önmagammat is belevigym az alkotásba. Ne másoljak, hanem átszűrjem magamon a látottakat, az átélteket, a hangulatot, az érzést. Úgy fessek meg a képet, ahogy azt senki más nem tudná megfesteni. Azért legyen egyedi, mert én is az vagyok. Ilyen szempontból nagy élmény volt tavaly Tatán a négy napos alkotótábor. Remek társaság jött össze, egész nap festettünk, aztán este kitettük a képeket és elmélyültünk egymás munkáiban. Sokat tanultam ebből - hogy valójában mindnyájan ugyanazt festettük, mégis ezerféle módon jeletem meg a vásznon a színek és a formák. Érdekes volt utána mindezt megbeszélni.

- *Búcsúzóul még egy kérdés: úgy tudom, nem Csupakon születél. Honnan származtál ide erre a gyönyörű tájra?*

- Egy kis bakonyi faluban, a Zirchez közel fekvő Bakonynánán születtem. Mostanában egyre többször eszembe jut - főleg a nyári, eszement rohanásban -, hogy mennyi mindent köszönhetek az ott töltött békés, hangulatos gyermekéveknek. Iszonyú gyorsan változik a világ, néha már követhetetlenül rohan el mellettünk. Gyerekkoromban mi még kukoricacsuhéból fabrikáltunk babákat magunknak - el tudják ezt képzelni a mai, Barbie-világban felnőtt gyerekek?

- *Gaál Antal* -

Kellő módon megbecsüljük értékeinket?

Füredi Múzsák: Farkas Balázné szövő népi iparművész

- Majd kopogj, mert csengő az nincs! - mondja Mariann, amikor megbeszéljük a riport helyét és időpontját. Aztán amikor késődélután beállítok, csöndes mosollyal nyit ajtót. - Nézd meg a kilátást! - invitál a Móra Ferenc utcai III. emeleten lévő lakás erkélyére. Örülök ennek, ez jelzés számomra, hogy ő is gyakran rácsodálkozik az előtte elterülő látványra. Káprázatos a táj a későőszi napsütésben, ezer színével kínálja a természet a lassan múló csodáit, percekig állok az erkélyen, belefeledkezve a látványba. Elöttem a tó, a párába burkolózó tihanyi hegyek, a füredi utcák sárga-piros-barna ruhában pompázó fasorai.

A szoba, ahol leülünk, sugározza magából a csöndes, alkotó munka, az elkötelezettség, a tiszta gondolatok légkörét. Már elkészült, önmaguk teljességében pompázó szőnyegek a falon, a heverőn, a padlón - ugyanakkor szövőszék megkezdett munkával.

Mariannt, akit a címben Farkas Baláznénak neveztem, nem mindenütt így ismerik. Szívesen használja a lánykori Petrikowsky Marianna nevet. Ez olyan lengyelesen hangzik, jegyzem meg, de kijavít: a dédnagyapja porosz származású volt, Bécsből költözött Pécselyre, mert beleszeretett a Balaton-felvidéki tájba. A család kitarzott a falu és az igéző táj mellett, így Mariann is Pécselyen látta meg a napvilágot.

- Fényképészként kezdtem itt Füreden - kezdi saját történetét -, 15 évig dolgoztam a szakmában, ez eleve egy sajátos látásmódot követelt meg, de a kézimunkázás már gyerekkorom óta foglalkoztatott: horgoltam, kötöttem, hímeztem. Sokat gombolyítottunk fonalat maradék anyagokból - talán itt kezdődött ennek a szeretete -, amit aztán elvittünk nagyapám egyik testvérének, akitől cserébe maga által szőtt szőnyeget kaptunk.

Egy újsághirdetésben találkoztam először a Veszprémben működő, 3 éves iskolával, amit a köznyelv egyszerűen kézműves iskolának nevez. Népi Játék és Kismesterségek szövő szakoktatói szakán végeztem, ezután kezdtem tanítani a szövés csodálatos - bár gyakran nehéz és fáradtságos - titkaira középsúlyosan fogyatékos fiatalokat a veszprémi Kozmutza Flóra Speciális Szakiskolában.

- Ez már nem is feladat, hanem hivatás vagy küldetés.

- Semmihez sem hasonlítható ez a tevékenység. Különös dolog ezekkel a gyerekekkel foglalkozni. Előtte alaposan áttanulmányoztam a már nyugdíjas pécselyi körorvos-költőtől, Józsa Tivadartól kapott Gyógypedagógiai pszichológia című könyvet, amit Illyés Gyula felesége, Kozmutza Flóra írt (és dedikált). Gyerekkoromban magam is találkoztam vele Tihanyban - ha belegondolok, hogy egyik legnagyobb, tragikus sorsú költőnk, József Attila nagy szerelme előtt álltam, akihez a híres és megrázó Flóra verseket írta...

Az ezekkel a fiatalokkal való foglalkozás nap mint nap különös élményekkel szolgál. Érteni kell a nyelvükön, el kell magamat fogadtatnom velük, akkor rengeteg szeretetet kaphatok tőlük. A foglalkozásokon - 12 fős csoportokban - általában az egyszerűbb, csíkos szőnyeget készítik, de van néhány ügyesebb, aki már egyszerűbb

mintát is képes megszőni. Néha magam is meglepődöm, milyen szép, egyenes szélű szőnyegetek produkálnak.

- Beszélj egy kicsit a saját munkáidról!

- Ez egy gyönyörű tevékenység. Teljesen kikapcsol a napi rohanásból, a stresszből, amitől sokan olyan nehezen szabadulnak. Sokat vagyok egyedül itthon, amikor dolgozom, csönd és nyugalom vesz körül, se TV-t, se rádiót nem kapcsolok be. Bár nagy figyelmet kíván egy-egy bonyolultabb minta elkészítése, mégis mindig feltöltődöm energiával.

- Hogy haladsz egy ilyen munkával - mert hogy ez effektíve is mérhető?

- Egy mintás szőnyeggel egy óra alatt 4-6 centimétert haladok előre. A csíkos egyszerűbb, abból akár 10-15 centi is elkészülhet. A másik véglet a gobelin, ott egy-egy komplikáltabb kép elkészítése során egy óra alatt 1-2 centit haladok. Az első ilyen munkám a családunk címere volt, egy hét alatt készültem el néhány centiméterrel.

Soha nem szövöm meg kétszer egymás után ugyanazt. Nem tudom, miért van ez bennem, de tudatosan beleteszek mindig valami változást, valami újat.

Több szövőszékem és szövőkeretem van - kint, Pécselyen is gyakran dolgozom - mindegyiken más és más mű születik, ez is változatossá teszi a munkámat.

- Úgy tudom, meglehetősen sok elismerést, díjat kaptál már és kiállításaid is voltak.

- Minden munkámat zsűriztetem, ez mérce önmagam számára, és kétségtelenül rangot is jelent. 2003-ban elnyertem a Népi Iparművész címet, ebből mindössze úgy 1600 van az országban. Persze amatőr módon ennél sokkal többen próbálkoznak, sokan pénzkereseti lehetőséget is látnak benne, de ez előbb-utóbb a minőség rovására megy. Az elismeréseimet itt most nem tudom felsorolni, arra hál' Istennek kevés a hely egy ilyen riportban. Önálló kiállításaim többfelé voltak már az országban, az első épp a szülőfalumban, Pécselyen, aztán Veszprém, Devecser, Csopak és más helységek következtek. Csoportos kiállítás révén már többször is túljutottam az ország határain, egészen Hollandiáig, Németországig vagy épp az erélyi Kovásznáig. Csak lakóhelyemen, Balatonfüreden nem sikerült még önálló tárlaton bemutatkoznom.

- Bízva abban, hogy erre is mielőbb sor kerül, további, ugyanilyen belső békeséggel és derűvel kísért szép alkotómunkát kívánok.

- Gaál Antal -

„Addig szép egy festmény, amíg nem teszünk mellé egy még szebbet.”

Füredi Múzsák: Irázi Ökrös Géza, a színek egyensúlyának mestere

Régóta ismerem Ökrös Gézát, gyakran találkozunk különböző kulturális eseményeken, mivel mindketten a múzsák kedveltjének érezzük magunkat, de a kapcsolatunk eddig mindössze annyira futotta, hogy barátságosan üdvözlöttük egymást és váltottunk néhány szót. Számomra mindig szimpatikus volt, ahogy természetes alakjával meghúzódott valamelyik sarokban, a szája szögletében ott bujkált egy játékos mosoly, megfontolt, halk szavai bizalmat és derűt ébresztettek a körülötte lévőkhöz. Úgy éreztem, valahogy nem illik bele ebbe a rohanó, hangoskodó és tülekedő világba, mégis azt gondoltam, hogy nélküle nem lenne teljes az, ami körülöttünk manapság történik.

Novemberi, sápadt napfényel simogató délelőtt ballagok föl hozzám a Ferencsik János utcába. A terasz előtti diófáról már lehullott a levél, a dió gondosan vödrökbe gyűjtve a fal mellett vár további sorsára. Végigkísér a házban, aztán följutunk a szentélybe, az emeleti műterem csöndes magányába. A tervezett, rövid körülnézésből aztán majdnem egy óras, érdekesítő eszmecsere lesz. Olyan lebilincselően tud beszélni a képeiről, a művészi hitvallásáról, a gondolkodásmódjáról, a világlátásáról, hogy megszűnik körülötte az idő. Az az idő, ami szerinte csak illúzió, mert a már nem létező múltból, és a még csak elképzelt jövőből áll össze. Sorra veszi a falhoz támasztott vagy székre fektetett képeket, és mindegyikről átéléssel, ugyanakkor meglepő tisztánlátással és őszintén beszél. Több félbemaradt festménnyel is találkozom, ez azért van, magyarázza, mert elégedetlen volt a munkájával. Ezeket időnként előveszi, újra neki lát, és különböző utólagos beavatkozásokkal megpróbálja megtalálni a keresett egyensúlyt. Ez néha sikerül, akkor megnyugszik, ha mégsem, akkor ismét félreteszi. Néhány már több éve vár a sorára, várja, hogy létrehozójával tökéletes rezonanciába kerülhessen, hogy megnyugvást és harmóniát sugározhasson magából.

- Mintegy tíz évig jártam Veszprémbe, egy úgynevezett szakkörbe, ahol Orr Lajos szobrászművész mellett néha a felesége, Egri Erzsébet festőművész is tartott nekünk foglalkozásokat. Tőle hallottam először alapos elemzést a színek kifejező erejéről és harmóniájáról. Az előadása nyomán jöttem rá, hogy minden csak az ellentétjével együtt érvényesülhet, és ez teljes mértékben vonatkozik a színekre is. Lámpával megvilágított papírlapokon demonstrálta számunkra a színek ellentétét és összetartozását. Nekem ez rendkívül izgalmas fölfedezés volt, az elmélete nagy hatással volt rám, akkor értettem meg valamit, amit azóta is minden képeken ki akarok fejezni: a tökéletes egyensúlyt, mert csak innen lehet továbblépni a kiteljesedés útjára. Úgy éreztem - és most már tudom is -, hogy olyan útravalót kaptam, ami egy egész életen át elkísér majd. Ekkor éreztem először - bár még nem teljesen kitisztulva, de annál határozottabban -, hogy merre kell tovább mennem.

Eleinte gyakran járt szakkörökbe, továbbképzésekre, de amióta megtalálta az általa képviselendő irányt, nem szívesen figyel másfelé. Azt mondja, nem akarja, hogy bármi is befolyásolja, csak azt tartja igazi értéknek, amit önmagából ki tud hozni - mert ha nem így történik, akkor elveszti azt a belső erőt, amit folyamatosan érez, ami

alkotásra inspirálja. Hosszú éveknek kellett elmúlnia, amíg gondolatait újra és újrarendezve lassan megszületett a művészi filozófiája. Vallja: meg kell találni az egységet, a teljesség harmóniáját és ezen belül megteremteni azt a feszültséget, amit még elbír, amitől nem esik szét az alkotás. S ha ezt sikerül elérnie, akkor megnyugodva függeszti föl a bekeretezett képet a falra.

S ez a fal lehet Balatonfüred valamelyik kiállítóterme, de lehet akár valahol Finnországban is, mert gyönyörű képei először szűkebb páttriáját, a várost, aztán a megyét majd az egész országot meghódították, s csak idő kérdése volt, hogy az ország határain túl is bemutatkozhatson.

- Jóval több, mint száz kiállításon részt vehettem már - soha nem tartottam számon őket -, eleinte minden egyes megmutatkozás nagy élmény volt, de most már egészen másképp állok ehhez a kérdéshez. Tudatosan vissza akarom szorítani magamban a hiúságot, mert rájöttem, hogy az igazi értékek egészen máshol keresendők. Számomra legfontosabbá az alkotás iránti alázat vált. Az az elsőrendű célom, hogy minél jobban belelássak a világba, a létezés titkaiba, és elfogadjam azt, amit ezáltal kapok.

- Mit jelent a neved előtt az Irázi?

- Huszonöt évesen Vésztőről, Békés megyéből származtam ide Füredre, 1966-ban. Körös-menti szülőfalumban vagy száz Ökrös nevezetű család él, valami módon meg kellett különböztetni, hogy kiről van épp szó? Az volt a szokás, hogy a feleség lánykori nevét is hozzábiggyesztették az Ökrös családi névhez. Én a család eredetének kutatása során ráleltem egyik ük-ükanyámra, aki valamikor a XVIII. században élt, és Irázi Rebekának keresztelte a pap. Nekem megtetszett az Irázi név, jól hangzik az Ökrössel együtt, így festőként mindig használom ezt az előnevet is.

Amikor elköszönök tőle, még gratulálok az országos nívódíjához, a sok rangos kiállításához, ahol már profi művészekkel szerepelhetett együtt, s a derűs színek és formák harmóniája által megtelt szívvel, lassú léptekkel indulok hazafelé. Szerencsésnek érzem magam azért az élményért, amelyben a csodálatos képek látványa, és azok mondanójának értő átadása részesített.

- Gaál Antal -

„Az visz előre, amit megtapasztalok.”

Füredi Múzsák: Gazsi József fotóművész

Sokan élünk Füreden, akik nem itt születtünk, hanem különböző okok miatt sodort errefelé minket a sors szele. Vannak, akiket a már itt élő rokonság vagy barátok csábítottak, akadnak, akiket a munka kényszere vagy épp a tájjellegű foglalkozások szeretete hozott, de sok embert a balatoni táj csodája és varázsa vonzott ide. Gazsi József egyik kategóriába sem tartozik: őt a szíve csábította Balatonfüredre. Annakidején még Budapesten élt (két éves korában vele együtt költöztek ide a szülei szülővárosából, Nagyváradról) és a MÁV egyik telefonközpontjában távközlő műszerészként

dolgozott. Így aztán a vasút is egy kapocs lett közte és Piroska között, mivel szíve választottját Füreden, az akkor még Birkás Gyula által vezetett MÁV Üdülő foglalkoztatta. Köztudott, hogy annak idején a köztiszteletnek örvendő Birkás Gyula pezsgő, kulturális életet varázsolt az általa vezetett intézmény falai közé, így Gazsi József szinte beleszőpött Füred művészi életének manifesztálódásába. A fővárosból ideutazva rendszeresen látogatta azokat a nevezetes Kávéházi Estéket, itt ismerkedett meg a lelkes alkotók és művészetszervezők helyi világával - többek között az Almádiból átjáró Czuczor Sándorral is, akinek annyira megtetszettek Gazsi József fotói, hogy rögtön javasolt is egy kiállítást Almádiban, az általa dirigált kéttannyelvű gimnáziumban. Ez volt az első, Balaton-menti megmutatkozás, amit utána még számos követett.

A fényképezés csodálatos világa korán megérintette Gazsi Józsefet. Alig volt nyolc éves, amikor a szüleitől kapott ajándékba egy Pajtás fényképezőgépet - akkoriban ez menő márka volt -, de nem elégedett meg a puszta kattintgatással. Szorgalmasan gyűjtötte a pénzt, s amint tehetett, vásárolt egy úgynevezett törpe-nagyítót, hogy a filmre vitt varázslatot ő maga változtathassa át kézbe fogható, pozitív papírképpé. A vörös fénybe burkolózó, titokzatos szobában az előhívó tálban a semmiből lassan megszülető kép csodája egész életére a fotózáshoz kötötte.

A Pajtás gépet aztán - ahogy az anyagi körülményei engedték - egyre komolyabb felszerelések követték. Manapság már természetesen digitális géppel dolgozik, de vallja, hogy aki a fotózással művészi szinten akar foglalkozni, hagyományos géppel kell, hogy kezdje a tanulást. Különösen alkalmasnak tartja erre a diázást, mert a képet kivetítve még pontosabban érzékelhetők a formák esetleges hiányosságai, és jobban láthatók az arányok pontos beállításai. Amúgy kedveli a digitális technikát, azt mondja, hihetetlen előny, hogy azonnal láthatjuk a munkánk eredményét, ha valamit elrontottunk, következmény nélkül törölhetjük, s a meglévő anyagok tárolása is sokkal egyszerűbb, egy CD-lemezen rengeteg kép elhelyezhető s bármikor újra előkereshető, sokszorosítható.

Autodidakta módon kezdett tanulni, s később is megmaradt az önmaga által földe- ritett lehetőségek megtapasztalásánál. Tisztában volt vele, hogy sok mindent végig kell csinálnia, sok bosszúságot meg kell érnie, de ugyanúgy sok örömet is kapnia ahhoz, hogy eljusson az általa kitűzött színvonalra - amiért aztán 2008. februárjában meg is kapta a MAFOSZ-tól (Magyar Fotószakkörök Országos Szövetsége) a Fotóművész Diplomát.

Kedvenc témáit a természetben keresi, de örömmel fényképez portrékat is.

- Az előre beállított pozíciók nem vonzanak - mondja -, ha valakit fényképezek, mindig utólag, már a felvétel elkészülte után kérem az engedélyét. Tisztában vagyok vele, hogy csak kevesen képesek természetesen viselkedni fotózás közben.

Azt mondja, a fényképezés a pillanat művészete: ha megérinti valami, azonnal tudja, hogy a fotómasina után kell nyúlnia, s szinte ösztönösen cselekszik. Ez az a bizonyos ihletett pillanat, amit mesterségesen nem lehet előidézni. Később hiába járja körbe alaposan a témát, a pillanat csodája már elérhetetlenné válik.

- Évek óta füredi lévén kedvelt témámmá vált a bor és minden ezzel kapcsolatos esemény, történés rögzítése. A borlovagrend nagymestere rendszeresen fölker a közreműködésre, erre büszke vagyok - mondja.

Azon néhány ember közé tartozik - természetesen élete párjával, Piroskával együtt -, akik a MÚZSA alapító tagjai, de talán nevezhetem őket a művészeti közösség megálmodóinak és létrehozóinak is. Ez a közösség inspirálólag hat rá, lehetőséget ad arra, hogy számos, korábbi kiállításához további megmutatkozások csatlakozhassanak, s eljusson határainkon túlra is - mint ahogy sok jó barátot szerevezve korábban már sikeres kiállítást rendezhetett műveiből Olaszországban (Garda-Szövetség ezüst díja), Ausztriában, Németalföldön, a messzi északon, Finnországban vagy épp tőlünk keletre, Erdély csodálatos hegyei között.

- Gaál Antal -

„Az igazi alkotás, amíg a fejemben összeáll a kép.”

Kiss Izabella, a természetbarát festő

Már majdnem sötét volt, amikor bekanyarodtam a Kölcsey utcába. Még nem fagyott - ezt onnan tudom, hogy a ház bejárata előtt figyelmetlenségből épp egy pocso-lya közepében landoltam -, de bántóan hideg szél hordta a délelőtt lehullott, kevés ha-vat. Ebből a rideg világból léptem be Iza barátságosan meleg, meghitt tetőtéri lakásá-ba, s ez már eleve pozitív élmény volt számomra. A lépcsőházban még hideg uralko-dott, de pár percre azért megálltunk, hogy végigbongésszük az ide kifüggesztett képe-ket. A tájképek, a csendéletek és portrék szemlélése közben az jutott eszembe, hogy ilyenkor talán még ezek a képek is fáznak, főleg ha kialszik a lépcsőházi világítás.

- Kiszorulok a lakásból - mondja Iza már odafönn. - Nézz körül, már nincs hová akasztani a képeimet. Minden helyiség velük van kidekorálva, de sajnálom őket egy szekrénybe vagy ládába bezsúfolni. Nagyon rosszul éreznék ott magukat.

- Nem fogynak? Szoktál eladni belőlük?

- Ez egy fájó pont számomra. Furcsa, de igaz: nagyon nehezen válok meg a képe-imtől. Ha alkalmanként elvisznek egyet-egyét, úgy érzem, mintha kiszakítanának belő-lem egy darabot. A saját alkotásaim, mindegyik az életem része, az érzelmeim, fájdal-maim-örömeim vannak beléjük festve, egy picit úgy érzem, mintha egy gyermekemet veszteném el. Persze nem járható út, ha mindet itt gyűjtöm magam köré, hisz láthattad, már alig férek el tőlük. A másik, hogy igencsak fontos az a pénz, amit értük kapok, ezen vásárolok anyagot az új alkotásokhoz: vásznat, keretet, ecsetet, festéket és min-den egyebet, amire szükségem van, és gondolhatod, hogy mindez nem két fillérbe ke-rül!

- Hogy jött be az életedbe a festészet? Mikor találkoztatok?

- Ez valamiféle hajlam lehet bennem, belső készítés, mert már általános iskolás-ként nagyon szerettem rajzolni - bár abban a korban sok gyerek érez hasonlóan, hiszen ez az önkifejezés egyik formája, de bennem ez később is megmaradt. Már gimnazista koromban - a Lóczyba jártam - elkezdtem rendszeresen látogatni a Kozma Imre által az akkori Vasas Kultúrházban (ma Városi Könyvtár) vezetett képzőművész szakkört.

Akkortájt - és ez egy jó darabig sajnos később is így volt - nem voltak meg az anyagi lehetőségeim, hogy komolyabb felszerelést vásároljak magamnak, rajzoltam és akvarellel próbálkoztam.

- Úgy tudom, a polgári végzettséged sem áll messze az alkotástól.

- Igen, porcelánfestő vagyok, bár a szakmámban nem sokat dolgoztam. Akkortájt indult Herenden a porcelánfestőknek egy két éves iskola, ez már valamivel komolyabb képesítést nyújtott, mint a korábbi szakmunkás-képzés. Akkoriban mentem férjhez, Várpalotán laktunk, onnan kellett nap mint nap veszprémi átszállással Herendre buszoznom. A terhességem alatt aztán egy orvosi vizsgálat kiderítette, hogy pocsék a vérképem, s ebben nagy szerepe lehetett a különböző vegyi anyagokkal, festékekkel, oldószerekkel való munkának, hiszen ezekkel egész nap közvetlen kapcsolatban voltunk. Azonnal betegállományba utaltak.

- És hogy kerültél Füredre?

- Nem mondhatom magam tős-gyökeres füredinek, ennek ellenére itt éltem le az eddigi életemet. Nagykanizsán születtem, de óvodába már ide jártam a Fehér templom mellé. Aztán következett az általános iskola a Bemben, a Lóczy Gimnáziumot már említettem. Várpalota csak egy rövid kitérő volt az életemben, családi okok miatt hamarosan visszakérültem Füredre.

Hanghordozásából, majd a bekövetkező csendből arra következtetek, hogy erről a témáról nem szívesen mondana többet, mindnyájunk életében vannak olyan hosszabb-rövidebb időszakok, amik semmi másra nem valók, mint hogy okuljunk belőlük. Inkább a köztudott természetjárás iránti vonzódásáról kérdezem.

- Van itt egy remek csapat, a Balatonfüredi Természetbarát Egyesület, ahol a rendszeresen túrázók létszáma eléri a 20-25 főt (az alapesapat közelíti a 60-hoz). Ez azt jelenti, hogy szinte minden hétvégén van programunk, s ha tehetem, mindig ott vagyok. Nagy gyalogtúrákat szervezünk a környéken, de gyakran távolabbra is megyünk, bebarangoljuk az egész Balaton-felvidéket. Alkalmanként kerékpárra is pattanunk, tavaly például egy 3 napos túra keretében körbetekertük a Balatont. Akik nem járnak velünk, nem is tudják, hogy milyen gyönyörű vidéken élünk. Én úgy ismerem már a környékbeli hegyeket és völgyeket, mint a tenyeremet. Persze ez annak is köszönhető, hogy hét közben is gyakran beveszem magam valamelyik közeli erdőbe egy könnyű tájfutásra - bár egyedül nem szívesen megyek messzire.

- Miért? Az erdő a barátod.

- Valamit cipelek magamban, valami belső szorongást, ami, ha egyedül vagyok, és nem érzem magam teljes biztonságban, fokozott mértékben jelentkezik. Nem baj, majd megbirkózom vele!

- Napi 8 óra munka, háztartás és természetjárás: hogy jut időd a festésre?

- Nehezen. Ez nagy fájdalom, de igyekszem ennek ellenére időt szakítani rá, mert nagyon vonz és foglalkoztat - de nem könnyű. Reggel kell elkezdeni egy képet, ha délután hazaérek a munkából és vár az itthoni tevékenység, már nincs se erőm, se kedvem nekifogni az alkotásnak. Ha van rá módom, reggel a festőállványállvány elé ülök és ez mindig hatalmas élmény számomra. Az igazi alkotás az, amíg a fejemben

összeáll a kép, mindent pontosan és aprólékosan végiggondolok, ez a szülés legnehezebb periódusa. Aztán amikor itt belül már minden kész, onnantól fogva a többi már könnyed szórakozás, remek időtöltés számomra. Néhány óra alatt majdnem késznek mondhatom a képet.

Kifelé menet a lépcsőházban még egy gondolatra megállok a képek előtt, s figyelem, ahogy visszanéznek rám. Hallgatom az üzenetüket, amit aztán magammal viszek a hideg, téli éjszakába.

- *Gaál Antal* -

Füredi Múzsák: Nagy Sándor, a színek varázslója

Kétfajta embertípust ismerek: az egyikbe tartozók elvárják, hogy a tömegkommunikáció rendszeresen hírt adjon róluk, és ezt teljesen természetesnek is veszik. A másik csoport, aki örül, ha akár csak a helyi újságban is szerepelhet egy írás kapcsán, és hálásan megköszöni a riporter munkáját. Ebbe a második, szimpatikus csoportba tartozik Nagy Sándor, aki - miután leültünk beszélgetni - szerényen azt kérdezte tőlem: tulajdonképp mit lehet írni rólam?

A délelőtti órákban látogattam meg otthon, ahol a feleségével nyugdíjas éveiket élik. Amikor körbevezet, csodálkozva állok meg néha a lépcsőn, néha egy előtérben vagy egy szobában. A falakon ízlésesen összeválogatott festményeket és kitűnő fotókat találok, Sándor mindegyikről rögtönöz egy rövid ismertetőt. Éppúgy találkozom a velencei karnevál misztikus hangulatával, mint egy balatoni pincesorral vagy egy szerelemre éhes, káprázatos női test látványával.

A beszélgetést segitendő Éva asszony egy korty finom, erdélyi áfonyapálinkával kínál bennünket.

- Igazából engem Füred tett fotóssá, az itteni környezet és a gyarapodó létszámú barátok és alkotótársak biztatása érlelte meg bennem a szándékot, hogy kiállítsam a műveimet. Korábban is fényképeztem persze, de csak a magam örömeire, s csak szűk, családi körben illetve néhány barátomnak mutattam meg a képeket. Aztán 1978-tól kezdve, amikor a városba kerültem, az előzőek hatására kezdtem úgy gondolkodni, hogy a felvételeimet a nagyközönségnek is megmutathatom.

- Honnan kerültél ide? Mi irányított ebbe a Balaton-parti kisvárosba?

- Budapesten születtem, ott nőttem föl és pénzügyi vezetőként dolgoztam a Központi Katonai Kórházban. Aztán megépült itt Füreden a Honvéd Szívstanatórium, és nekem itt kínáltak állást lakáslehetőséggel. Korábban persze már többször is jártam a Balatonnál, de inkább a déli part volt számomra ismerős. Kicsit tartottam tőle, hogy a fővárosi nyüzsgés után miként fogom megszokni a vidék csöndes és nyugodt életét, de ez oly mértékben sikerült, hogy már semmi pénzért nem cserélnék. Egy kis zsákutca végén lakunk, de a város szívében. Csönd és békesség vesz körül, ugyanakkor minden elérhető közelségben van, az erkélyünkről rálátok a nyugati városrészre, a Tamás-hegyre, a tihanyi dombokra és a tó csillogó tükrére.

- Azt mondtad, a március hónap most különösen fontos neked...

- Igen, jó érzés van bennem, mert hirtelen sok minden jó történik körülöttem, csupa pozitívum, csupa ünnep. Megtiszteltetés számomra, hogy a helyi média hírt ad a munkásságomról, kellemes feszültség és várakozás volt bennem emiatt. Aztán márciusban van a születésnapom, a névnapom, nem beszélve arról, hogy húsvét közeleg. Mindemellett két kiállításról is beszámolhatok, az egyik itt Füreden, a Polgármesteri Hivatalban látható, ahol tavaszi fotókkal szerepelek, a másik a tó északkeleti csücskében, Balatonfüzfőn, a Művelődési Házban a Tavaszi Fesztivál keretében tekinthető meg.

- A képeidből valójában kiolvasható egy ars poetica, de szeretném, ha ezt inkább te fogalmaznád meg!

- Van bennem valamiféle lázadás az elmúlás ellen. Nehezen tudom elfogadni, hogy az életben adódott csodálatos pillanatok egyszerűen semmivé válnak, ez fáj, szinte földolgozhatatlan számomra. Gyakran kérdezem magamban: miért? Tudom, hogy nem avatkozhatok bele az élet rendjébe, mégis úgy gondolom, valami módon megpróbálom megőrizni a szépséget. Visszaidézhetővé tenni. Valójában ez mozzanat, amikor fényképezek. Megragadni és legyőzni az időt. Ez mostanság különösen aktuális, amikor anynyira fölpörgött a világ, hogy vakon rohanunk el minden mellett, képtelenek vagyunk megállni és rácsodálkozni az életterünk ezernyi csodájára. Ezért keresek és kutatok állandóan, ezért tapasztalhatók néha furcsa nézőpontok a képeimen, hogy elmondjam: így is lehet(ne) látni, nem csak felületesen, kapkodva. Ha jól van fényképezve, egy kidobott, ócska dívány, egy virágba bemászó, fekete bogár, az olvadó hó és sár vagy egy kézfejre rászálló szúnyog is lehet izgalmas és megismételhetetlen látvány.

- Az egyik szobában a falon láttam egy olyan oklevelet, amilyennel kevesen dicsekedhetnek.

- Én sem dicsekszem vele, ennek ellenére nagyon büszke vagyok rá, hogy a máltai székhelyű Jeruzsálemi Szent Lázár Katonai és Kórházi Lovagrend tagja lehetek. Ez egy olyan múlttal rendelkező társaság, amilyen a világon nincs több, és a tagjának lenni hihetetlen megtiszteltetés számomra. 2001 karácsonyán ütöttek lovaggá, miután mindenben eleget tettem a követelményeknek. Különféle karitatív tevékenységet folytatunk. Havonta egyszer van lovaggyűlés a fővárosban, ahonnan mindig élményekkel és energiával feltöltődve térek haza. Jó érzés ilyen emberekkel egy társaságba tartozni és együtt tevékenykedni. Igen, büszke vagyok erre a címre, még ha nem is hangoztatom - persze nem titok. Mint ahogy az sem, hogy 2007-ben újabb megtiszteltetés ért: borlovaggyá avattak itt Balatonfüreden, a Balatonvin Borlovagrend tagja lehettem.

- Köztudott, hogy széleskörű társadalmi életet élsz - ezt a fentiek is tanúsítják. Úgy tudom, alapító tagja vagy a MÚZSÁK-nak is.

- Szívesen és örömmel veszek részt ezeknek a kis közösségeknek a munkájában, ezek inspirálólag hatnak rám, segítenek tovább lépni. A MÚZSÁK mellett még tagja vagyok a Bakonyi Fotóklubnak Veszprémben, de emellett vezetem a füredi Városi Bélyeggyűjtő kört, és dolgozom a fővárosban működő Magyar Éremgyűjtők Egyesületében is. 2007-ben mentem nyugdíjba, így még arra is jut időm, hogy a füredi testvérvárosi egyesületekben is rendszeresen megforduljak. Többek között ezek révén is keresztbe-kasul utaztam Európát - mint ahogy azt a korábban átböngészett fotóalbumokban is láthattad.

Búcsúzóul még egy korty a fenséges, erdélyi áfonyapálinkából, majd elköszönve további sikereket és békés nyugdíjas éveket kívánva indulok hazafelé.

- Gaál Antal -

„Jó lenne tudni, mi az, amit keresek?”

Füredi Múzsák: Heni, a bájos festő-boszorkány

Az asztrológiai kézikönyv szerint a legszebb nők a bika jegyében születnek. Nem véletlen a kötődésük a Vénuszhoz. És mindez - talán némi ellentmondást rejtve - harmóniával is párosul. Legtöbbjüknek erős erotikus kisugárzása van, mindemellett rendkívül jó kedélyűek, sokat nevetnek. Szeretik a kényelmet, a kényeztetést, a jómódot, ugyanakkor erősen kötődnek a Földhöz, a biztos anyagi létezéshez. Sok művész kerül ki közülük.

Gondolom, minden kedves férfi-olvasó társam szívesen találkozna egy ilyen hölgygel, aki mindezek mellett még a harmadik X-et sem érte el. Nekem szerencsém volt, így jutottam el Henihez, a bájos, festő-boszorkányhoz.

A környezet szokásos, mondhatnám átlag-füredi: társasház a Pacsirta utcában. Igaz, a nyugat felé nyíló konyhaablakon kinézve csodás látvány tárul elénk: virágba borult gyümölcsfák, szépen művelt szőlősorok, tarka ligetek.

- Nyáron, ha nyitva van az ablak, még a csárdában muzsikáló cigányokat is halljuk - újságolja nevetve. - Nem zavar a cigányzene, jól el tudunk rá aludni.

A kész képeket egyelőre nem tudjuk megnézni, mert az 1 éves Koppány épp abban a szobában alszik, ahol a falakra vannak téve. Valahonnan, a szekrény mögül azért mégis elővarázsol 5-6 képet, azokat nézegetjük.

- Ezek közül egyik sincs még kész, valamiért nem tetszenek, valami nyugtalanít velük kapcsolatban. Van olyan rész egyiken-másikon, amivel kifejezetten meg vagyok elégedve, de összességében mégsem tetszenek. Leginkább azért is dolgozom olajjal, mert bármikor újrakezdehetem, javíthatok, átfesthetek rajta részleteket. Nem igazán tudom, mi bennem ez a nyugtalanítás, sok mindennek nekifogok, aztán egy idő után abbahagyom, már nem érdekel, valami mást kezdek keresni. Kicsit az életemet is ilyennek érzem, gyakran van, hogy valamit csinálnék, valamire fordulnék, de tanácstalan vagyok. - mondja mindezt mosolyogva. Hogy higgyek neki?

- Nem bízol önmagadban? Ezért kezdted festeni, hogy bizonyíts valamit?

- Lehet, hogy a festeni is azért kezdtem, mert meg akartam találni benne önmagam. Egyébként ez régi dolog, már óvodásan is imádtam rajzolni, lehet, hogy ebben egy nagy adag dac is volt. December elején jött az óvodába a Mikulás és nekem azt mondta: hallottam, hogy nem szeretsz rajzolni! Nem tudom, honnan szedte ezt a marhaságot, én mindenesetre nagyon dühös lettem rá, azóta sem szeretem a Mikulást.

- Füredi születésű vagy, gondolom, itt végezted az iskolákat is.

- Igen, általános iskolába a Radnótiba jártam, ott Vargáné Júlia néni volt a rajztanárom, akit nagyon szerettem. Rajzoltunk mindennel, ceruzával, golyóstollal, krétával, festettünk vízfestékkel, sokat tanultunk tőle. És természetesen sporttagozatos voltam, atletizáltam, s ezen a téren osztályelső lévén rengeteget jártam iskolai sportversenyekre is.

- A rajzolás-festés iránti vonzódás meghatározta a további életutadat?

- Valószínűleg meghatározta volna, de sajnos a gondos felkészítés ellenére sem sikerült bejutnom Székesfehérvárra a rajz-tagozatos középiskolába. Így aztán maradt a füredi vonatkozásban legkézenfekvőbb megoldás, a Lóczy Gimnázium. Itt sem hagytam abba a képzőművészetet, barátnőimmal gyakran rajzoltuk egymást, és a végén rajzból érettségiztem.

- Miből áll egy ilyen érettségi?

- Érdekes volt, többféle feladatot kaptunk. Természetesen volt művészettörténet, aztán képelemzés, ismerni kellett a különböző technikai módszereket és eszközöket, no és magától értetődően rajzolni is kellett - akkor épp egy szőlőtőke volt a feladat, mit mondjak, nem volt egyszerű.

Ekkor halk, ütemes csattogást hallottunk, Heni elmosolyodott: fölébredt a fiam. Egy szőke, göndör hajú csöppség igyekezett négykézláb a folyosón át az anyja ölébe. Most már átmehtünk a szomszéd szobába megnézni a képeket. Számomra meglepő módon sok csendéletet láttam, pedig azt hallottam - talán tévesen - hogy ezt nem nagyon kedvelik a „festő-tanoncok”. Az egyik képen egy üres befőttes üveg olyan élő volt, hogy szinte legurult a vászonról. Tovább faggatózom.

- Hogy kerültél kapcsolatba a MÚZSÁK-kal, ahol most már te vagy a festőszekció vezetője?

- Egyik barátnőmmel gyakran jártunk le a telepre különböző kiállításokat megnézni, vagy épp azt figyelni, ahogy a portréfestők dolgoznak. A barátnőm ismerte az egyik rajzoló, Grimm Józsefet, az ő segítségével jutottam be a Csupaki Művész Egyesületbe, ahol Kádár Tibor festőművész irányításával dolgozunk. Innen már egyenes út vezetett a MÚZSA-tagsághoz. Egyébként nagyon szeretem a csupaki csapatot, minden csütörtökön délután 4-8-ig együtt dolgozunk, rengeteget tanulunk a vezetőinktől, de egymástól is. Általában 8-10-en vagyunk, bár az influenzás időkben lefogyunk 3-4 főre.

- Úgy hallottam, önálló kiállításra is készülsz.

- Huh, az nagy dobás lesz, egy kicsit izgulok is miatta, de bízom benne, hogy októberre - akkor lesz a megnyitó a művész kávéházban - összejön a 20-25 kép. Sokat kell még dolgoznom, főleg a félbemaradt képeimet kell előszednem és végre számomra is fogyasztható formába hoznom.

Búcsúzóul még egy sütemény az asztalon lévő tálból, aztán egy pillantás a virágzó gyümölcsfákra a hegyoldalban. Van itt téma bőven, bizonyára Heni is így gondolja ezt, csak idő és ambíció legyen hozzá mindig!

- Gaál Antal -

Füredi Múzsák: Kézdy Éva, az agyagból formálható csodák mestere

Amikor beléptem Béresiné Kézdy Éva vászolyi otthonába, úgy éreztem, hogy egy tündér vagy boszorkány visszaforgatta az idő kerekét több száz esztendővel. Már a kapuból elragadó a régi, nádtetős falusi ház látványa, és stílszerűen egy vidám, fekete puli szalad elém. A háziasszony csodálkozik is, hogy elmaradt az idegeneknek szóló ugatás. - Én jó barátságban vagyok a kutyákkal - mondom az üdvözlés után - s ezt valószínűleg ők is tudják.

A keskeny, hosszú folyosóra belépve rögtön kapom a figyelmeztetést: vigyázzon a fejére! Mert hogy az ajtónyílások alacsonyak, s a lábam elé is figyelniem kell a küszöbök miatt.

- A ház hátsó része istálló és kamra volt, ezt alakítottuk át fazekasműhellyé még 1986-ban, de először menjünk az első szobába! - invitál. Belépve mindenütt szebbnél szebb, ezernyi féle kerámiát látok, polcokon, falakra függesztve, azt sem tudom, hirtelen merre forduljak? Aztán az utcára néző, szűk ablakra téved a tekintetem.

- Régen a szobákban az ablakokat csak szellőztetésre használták, s erre egy ilyen kis méretű is elegendő volt, s ez a fűtés szempontjából is praktikusabb - kapom az újabb felvilágosítást. - Most, fagyosszentek lévén igencsak lehűlt az idő, ezek a vastag kőfalak ilyenkor barátságatlanok tudnak lenni, tegnap be is gyújtottam egy kicsit a cserépkályhába. Még mindig langyos. Egyébként azt is megfigyeltem, hogy itt fenn, a faluban mindig másfél-két héttel később virágznak a gyümölcsfák, mint odalent a tóparton.

- Miért épp Vászolyt választották lakhelyül?

- A férjem tősgyökeres füredi, de ott nem tudunk volna építkezni. Megvettük ezt a kis parasztházat, aztán följújtottuk, persze csak annyira, hogy a jellege azért megmaradjon. Van központi fűtésünk, de jobban szeretem a cserépkályha melegét. Én egyébként a fővárosból származom, ott ismerkedtem meg a férjemmel, aztán Füredre költöztünk és hamarosan megvettük ezt a házat. A kislányunk születése után fejeztük be a felújítást és ideköltöztünk. Azóta persze már a lányunk is férjhez ment, van két rosszcsont unokám is, itt laknak a szomszédban, Szőlősön vettek házat. Van egy nagyfiam is, ő még főiskolás Kecskeméten.

- És a fazekasság? Mikor és hogy kezdődött?

- Budapesten, az érettségi után „csábultam el”, hogy miért, azt nem tudom megmagyarázni, de talán nem is kell. Egyszerűen tetszett. Egy rövid időt Csákváron töltöttem egy fazekas ipari szövetkezetnél - a csákváriak mindig is neves fazekasok voltak -, itt tanultam meg a korongozás alapjait, aztán visszakerültem a fővárosba egy háziipari szövetkezetbe. Eközben kerámia szakon elvégeztem a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolát. Abban az időben kezdett felfutni országos szinten is a fazekasság, folyamatosan nőtt az érdeklődés, ennek folytán egyre több ilyen jellegű üzletet nyitottak, különböző, rangos címeket ítéltek a legkiválóbbaknak - hogy csak egyet említsek, ebből az időből származik a Népművészet Mestere cím is.

- A hangsúly mögött azt érzem, hogy ma közel sem ilyen rózsás a helyzet.

- Ma is sok kitűnő keramikus művész dolgozik az országban, de az üzleteket egyre inkább elborítja a gagyi, a giccs, a sok értéktelen ócskaság. Rangos, régi üzletek

állnak át silány olcsóságok forgalmazására, nem jó látni, ahogy a színvonal egyre mélyebbre süllyed. Ha egy külföldi ilyen helyen végigsétál, elég kiábrándító képet láthat maga körül, lehangoló az országra nézve.

Hátraballagunk az épületben a „helyszínre”, Kézdy Éva műhelyébe.

- Egy évvel az ideköltözésünk után készült el a műhelyem. Két elektromos égetőkemencém is van, egy nagyobb és egy kisebb, mindig azt használom, amelyiket meg tudom tölteni nyers munkával. Ahhoz, hogy az elkészült tárgyakat rendesen ki tudjam égetni, legalább hat óra szükséges. Először 100 fokra fűt föl, hogy az agyagból eltávolozhasson a nedvesség, aztán akár 1000 °C-ra is fölmehet a hőmérséklet, vagy a fölétől függően, hogy milyen munkákat égetek ki.

- Van-e kedvenc irányzata, stílusa a kerámiakészítésben?

- A régi dolgokat kedvelem, a hagyományos színeket-formákat. Ezek már mind jól bevált utak, egy-egy tárgy formájában és méretében gyakran több száz év tapasztalata sűrűsödik össze. A Dunántúlon egyébként több fazekas-központ is működött az elmúlt évszázadok során, én a leginkább a sümegiek és a tataiak által kidolgozott színeket-formákat alkalmazom. Szívesen nyúlok vissza az ősi, magyar motívumokig, a tálaimon gyakran láthatók őseink misztikus szimbólumai. Természetesen születnek saját ötleteim is munka közben, ezeket is megvalósítom.

- A legtöbb alkotó az élete folyamán igyekszik a benne fölgyülemlett tapasztalatokat valami módon továbbadni, talán azért, mert úgy érzi, ezzel a halhatatlanság felé tesz néhány tétova lépést.

- Sajnos mostanában nincs erre időm és energiám, de korábban gyakran vezetem alkotótáborokat, tanítottam gyerekeket és felnőtteket egyaránt. A veszprémi szakiskolai oktatások mellett itt a faluban is rendeztünk az érdeklődő ifjúság részére fazekas táborokat, ami persze nem csak az agyaggal való munkát, illetve a különböző fortélyok elsajátítását jelentette, hanem a városi gyerekek számára megmerítkezést az igazi, falusi életben. A kirándulások mellett különböző népi mesterségek alapjaival ismertettük meg őket, de még néptáncot is gyakoroltunk.

- Idefelé jövet szinte lépésben hajtottam, az eső után fölfrissült táj ezerféle zöld színével káprázatos látványt nyújtott. A Kakas-hegyről a Pécselyi medence látványa pedig lenyűgöző. Gyakran jár a természetbe?

- Azt szoktam mondani, hogy nekem csak ki kell lépnem a ház ajtaján és már a természetben vagyok. Számomra a Balaton és a környéke múlhatatlan szerelem. A férjem többszörös országos vitorlázó bajnok volt Sudár-hajóosztályban, és én, ha lehetett, vele tartottam. Rabul ejti az embert, de olyan rabság ez, amelyből nem akar szabadulni. Ahogy elmúltak a fagyok, már vízre került a hajó, s míg be nem köszöntött a tél, addig ott is maradt. Ez olyan élményt adott, amit csak az érthet meg igazán, aki hasonlóan részesült. Egyébként a víz szeretete hozott össze a férjemmel is, tudniillik én annakidején a Dunán versenyszerűen eveztem kétpárevezős csónakkal.

Búcsúzkodás után a ház asszonya a kapuig kísér, természetesen a barátságos, házőrző pulival együtt. Jó volt ide látogatni!

Gaál Antal

Füredi Múzsák: Etelka, a szőlősi mézeskalácsos

Ragyogó napsütéses, kora őszi időben autóztam Balatonszőlősre. A lakcímet tudtam, de emellé telefonon pontos eligazítás is járt Nagyné Söjtöry Etelkától, mert a szőlősi Fő utca nem ér „csak úgy” véget a falu szélén: balra leágazik a pécselyi útról, aztán megint jobbra föl... szóval nem egyszerű, de a pontos, útbaigazító táblák egyértelműek. No és még egy fontos információ: vadszőlővel befuttatott családi ház. Gyorsan odataláltam.

Etelka a kapuból a nappaliba kísért, ahol rögtön megcsapja az orromat a mézeskalács semmihez sem fogható illata. Körülpillantva látom, hogy az asztalra oda vannak készítve már megírt, illetve megírásra váró, füzetnagyságú mézeskalács-lapok. Itt ülünk le beszélgetni.

- Apám zalagyömrői származású, onnan költözött át Füredre – áldom érte. Először a Tamás-hegyen vett egy kis házat, ahol rögtön elkezdte a kertészkedést, mivel ez volt a szakmája. Én már Arácson, egy szép házban születtem, amit a környékbeliek csak rózsás háznak hívtak a kertben viruló több, mint 120 fő gyönyörű rózsza miatt. Apám azt mesélte, hogy előtte évben olyan jó volt a baracktermésük, hogy annak az árából vették meg a Koloska utcai házat. Apám nagyon szerette a szakmáját, hivatásnak tekintette. A munka mellett megtanult még tárogatózni is – mit mondjak, azóta is összeszorul a szívem, ha bárhol meghallom a tárogató jellegzetes hangját.

- Hogy jött az életedbe a mézeskalács készítés? Mi módon találkozik össze az ember egy ilyen – talán nyugodtan mondhatom – nem mindennapi foglalatossággal?

- Az Arácson elvégzett általános iskola után elkezdtem a Hévízi Vendéglátóipari Szakiskola Balatonfüreden működő kihelyezett tagozatát. Ezután érettségi, férjhezmenetel, majd a Műszaki Egyetem Üdülőjében – ma Hotel UNI – ételmezési vezetőként dolgoztam 2002-ig. Két fiam van, s egy alkalommal karácsony előtt jött az ötlet, hogy valami olyasfélével szeretném meglepni őket, amit valóban tőlem kapnak, nem az üzletben vásárolom. Ekkor készítettem először mézeskalács-házat. Nagy sikere volt, az ezt követő ünnepek alkalmával már szinte várták tőlem, hogy milyen mézeskalács-költeménnyel rukkolok ki? Nagyon megszerettem az alkotásnak ezt a formáját, a többi már jött magától.

- Ami azért nem volt olyan egyszerű, tudtommal a szakmát is megszerezted.

- A családom mindenben támogató, biztatásra meg nem volt szükségem, így 2001. október 18-án átvehettem az oklevelet a fővárosi Népi Mesterségek és Művészetek Szakközépiskola mézeskalács-szakán. A vizsgamunkám olyan jól sikerült, hogy rögtön ott akartak tartani oktatónak, ezt persze Balatonfüredről nem vállalhattam.

- Két fiadat nézve egyértelmű, hogy az alma nem esett messze a fájától.

- Igen, László vendéglátó-ipari főiskolát végzett és Füreden él, Attilát a nagyapja hivatása ihlette meg: kert- és tájépítő mérnök Tapolcán.

- Hogy indult az önálló szakmai karriered?

- Az első kiállítás, amin részt vettem – megjegyzem, csak kézműves vásárookra járok, ahol elvárják a szakmai nívót – Debrecenben volt még 2001-ben. Csak mézeskalácsosból 24-en voltunk az ország minden tájáról, ez kiváló megmérettetési lehetőség volt számomra, hogy tudjam, hol is állok? Debrecen egyébként is híres mézeskalácsos város, mint korábban Pápa vagy Sopron volt. Aztán sikerült bejutnom Kapolcson az első Művészetek Völgyébe, ami távolról sem volt egyszerű, akkor még igen szigorú szakmai feltételeket szabtak. Itt aztán annyi szakmán belüli ismeretségre tettem szert, annyi névjegykártyát kellett szétosztanom, hogy azóta azt kell eldöntennem: a sok meghívás közül melyik az, aminek nem tudok eleget tenni.

Végigjárjuk a titokzatos műhelyt. Etelka megmutatja a gyúróasztalt, aminek a felét fa, a másik felét márvány borítja. Aztán előkerülnek a számomra misztikusnak tűnő, finom mézillatot terjesztő szerszámok, formák. Laikus vagyok, valójában még azt sem tudom, miből készül maga az alapanyag?

- Liszt, méz, cukor, tojás, valamilyen lazítószer és persze fűszerek, amiből sokféle van, a leggyakoribb a fahéj és a szegfűszeg. A tészta összegyúrása komoly fizikai munkát jelent, régen ezt mindig férfiak csinálták. Éppen ezért mi mindig csak kisebb adagoknak szoktunk nekilátni a férjemmel. A kéz melegét átvéve kezd puhulni a tészta, ennek ellenére gyakran fohászkodunk Szent Ambrushoz, a mézeskalácsosok védőszentjéhez, hogy segítsen már egy kicsit! 20-30 percig gyúrjuk, aztán 24 órát pihen, majd ismét átdolgozzuk és jön a nyújtás majd a szaggatás.

- És a sütés, a díszítés?

- Erre háromféle lehetőség van. Az egyik, amikor a kinyújtott tésztára még vékonyabbra nyújtott anyagból különböző rátéteket készítek: virágokat, motívumokat, leveleket, bármit. Ilyenkor természetesen együtt sütöm ki az egészet. A másik alkalommal is együtt sül, mert a nyers tésztára különböző termény-magokból csinálom mindenféle alakzatokat. A harmadik a legismertebb, amikor a már kisült tésztára írok – ezt mi így hívjuk. Tojáshabból, cukorból készítek keveréket, amit nejlonzacskóba teszek, aminek a sarkát kivágom. Kisebb lyuk esetén vékonyabban, nagyobb lyuknál természetesen vastagabban tudom írni-rajzolni a betűket-mintákat.

Meg is mutatja. Elbűvölve nézem, ahogy a vékony, hófehér szál mindig pontosan oda kerül, ahová Etelka akarja. Bámulatós ügyességgel rajzol és ír, eleinte azt gondoltam, valamiféle sablonnal készülnek ezek a dolgok, pedig nincs semmi trükk, csak türelem és ügyes, gyakorlott kéz szükségeltetik hozzá.

- Egy héten csak két napot tudok írni, nagyon fárasztó, a kezem nem tudom letámasztani. Estére már annyira fájnak a váll- és a nyakizmaim, hogy alig tudok aludni. Ugye, nem is gondolná az ember, hogy ez a munka ilyen fizikai megterhelést jelent? A sütés már a vége, könnyű feladat. Nagyon rövid ideig szabad csak sütni, általában négy percig. Ha túlsül, azonnal érezni a szagát és keserű lesz.

- Azt hallottam, hogy sokáig eltartható, ha kellő szakszerűséggel készült.

- A múltkor ettünk meg egy 7 éve készült házikót. Finom puha volt, megtartotta az aromáját és a színét. Persze csak akkor, ha be van csomagolva, egyébként magába szívja a levegő nedvességét, aztán ha száraz idő jön, kiszárad, összemegy és az írás lepattogzik róla.

Később megnézzük még a nagy, üveges szekrényt, ahol számomra hihetetlen mennyiségű mézeskalács-csoda látható. Meglepve hallom, ahogy Etelka megjegyzi: most egy kicsit ki vagyok fogyva, de hamarosan megkezdjük a karácsonyra való felkészülést, a karácsonyi motívumokkal készülő figurákat.

Pedig még szinte nyár van, és hétágra süt a nap. De a gondos gazda mindig előre gondolkodik és tervez, így teszi lehetővé önmaga számára, hogy mindig a saját útját járja. Mint ahogy ezt Nagyné Söjtöry Etelka mézeskalács-készítő is teszi.

- Gaál Antal -

Füredi Múzsák: Radics Tibor tárogató-művész

Apám zenei analfabéta volt, de a tárogatót nagyon szerette. Igaz, annak idején ritkán volt lehetőségünk hallgatni ezt a csodálatos hangszert, de ha fölhangzott a rádióban, mindig valami áhítatos csönd költözött közénk. Azt hiszem, ezek azok a dolgok, amiket nem lehet megmagyarázni, csak egyszerűen léteznek. Bekúszik hozzánk valamilyen titokzatos érzés, tudat alatt belénk költözik, és gyönyörű élményben van részünk. Ezt éltem át nemrég a fővárosban is, amikor a füredi MÚZSÁK újbudai bemutatkozása alkalmából Radics Tibor tárogatójátékát hallgattam. Egyedül állt ki a közönség elé és virtuóz módon pillanatok alatt remek hangulatot teremtett. Először lágy, szívhez szóló dallamok következtek, majd igazi vérpezsdítő dallamokat hallhattunk.

- Mi a titka ennek a hangszernek? – kérdeztem füredi otthonában az előadó művészt.

- Nehéz erre válaszolni – mondta. – Ez egy régi, tipikus magyar hangszer, már a XII. századból maradtak fenn írásos emlékek róla, a mai formáját a XIX. század végén nyerte el Stowasser Gyula és Sunda Kálmán hangszerkészítő mesterek által. Talán a varázslatos hangszíne az, ami a leginkább hat az emberekre. Hasonlít a klarinétra, de mégis más. Mindössze két regiszter van rajta, de ez az igazi művész számára nem jelent semmiféle korlátot. A felső része ébenfából készül, az alsó része rózsafa. Az én hangszerelem nagy értékű mesterhangszer, eredeti Stowasser, nagy viszontagságok között élte át a két világháborút, de még az eredeti tokban van. 1993-ban kaptam egy révfülöpi zenésztől azzal a feltétellel, hogy soha életemben nem fogok megválni tőle. Nem volt nehéz megígérnem.

- Mikor ismerkedtél meg ezzel a hangszerrel és kik voltak a mestereid?

- Apám is, nagyapám is muzsikus volt, így semmi meglepő nincs abban, hogy én is zenei pályára léptem. Már 12 éves koromban klarinézoltam, a tárogatóval később, a 70-es években ismerkedtem meg. Burka Sándor klarinét- és tárogatóművész volt az egyik oktatóm, az ő neve Európa-szerte ismert, annakidején rendszeresen hallhattuk őt a rádióban.

- Régebben hallottam tőled egy különös történetet arról, mi mindenben segíthet az embereknek a tárogató-muzsika.

- Amikor Magyarországot szétszabdalták, több esetben került két, egymáshoz közel álló falu közössége a határ két oldalára. Akik eddig együtt voltak jóbanrosszban, együtt éltek az életüket, azok egyik napról a másikra nem találkozhattak többé, és híreket sem hallottak egymásról. De ötletes ember a magyar, a tárogató segített enyhíteni a fájdalmakat. A falu zenésze fölment egy magaslatra, aztán eljátszott egy vagy két nótát, aminek a szövege – amit persze „odaát” is jól ismertek – volt a híradás. Ugyanezt megtették a másik oldalon is, így kommunikáltak egymással. Ez a muzsika mindig nagyon fontos volt a magyar ember életében. A kuruc időkben különösen népszerű volt, kifejezte a sikeres csata örömét éppúgy, mint a bujdosók bánatát. Nem véletlen, hogy a császár betiltotta, és elrendelte, hogy minden tárogatót tűzbe kell vetni. Nos, ez természetesen nem történt – nem történhetett meg.

- Mikor kerültél Füredre és hogy teltek az itteni évek?

- A katonaság után, 1979-ben kerültem a városba, azóta itt élek a családommal. Hogy hol és merre muzsikáltam, és ezáltal mennyi szép élményben és kalandban volt részem, annak elmeséléséhez egy egész újság is kevés volna. A Hordó Csárdában kezdtem, volt egy állandó csapatunk, nyáron ott zenéltünk, a telet általában valahol külföldön játszottuk végig, többnyire Ausztriában vagy Németországban. Aztán következett a Club Tihany, ahol évekig muzsikáltunk Lendvai Lajos zenekarával. Persze eljutottam messzebbre is, számomra például felejthetetlen élmény volt, amikor 1995-ben a 100 tagú cigányzenekarral Franciaországban turnéztunk. Rengeteg meghívásom volt, például játszottam az apósommal - aki cimbalmos - kettesben, Szombathelyen a Hotel Claudiusban. Később következtek a tengeren túli utak, szerveztem egy verbunkos együttest, amellyel a Magyar Napok keretében Mauritius szigetén is fölléphettünk.

- Úgy tudom, aktív munkát végzel a verbunkos muzsika megismertetésében és népszerűsítésében is.

- Szerveztem egy sorozatot, amelynek keretében 3-4 zenésztársammal végigjártuk a város összes iskoláját, és a zene bemutatása mellett ismeretterjesztő előadást is tartottunk a fiataloknak. Ezzel a programmal aztán eljutottunk Veszprém mellett Pápára és Ajkára is, ahol a Művelődési Központ nagytermében több mint 350 diáknak játszottunk. Nem akartak leengedni minket a színpadról.

- Hamarosan elkészül egy CD is.

- Több zenésztársammal együtt elkészítünk egy CD-t, amin szintén ezt a régi, magyar muzsikát igyekszünk népszerűsíteni. Ennek a bevételéből támogatni fogjuk a füredi Idősek Otthonát, ahol meglehetősen nehéz körülmények között élnek az öregek. Bízom benne, hogy sokan megvásárolják majd ezt a korongot. Emellett szervezek egy jótékonyági hangversenyt is, amivel szintén a nehéz helyzetű nyugdíjasokat és az Idősek Otthonát kívánjuk segíteni.

- Aktív ember vagy, programokat szervezel, nyilván vannak elképzeléseid, vágyaid a muzsikáddal kapcsolatban.

- Az egyik a jelek szerint már a megvalósulás szintjére került, a polgármester úr ugyanis aláírta a befogadó nyilatkozatot: 2010 júliusában a Reformkori Művészeti Fesztivál keretében tárogató világtalálkozót rendezünk Balatonfüreden. S ami még megvalósításra vár: a Papsoka templomromnál ki lehetne alakítani egy hangulatos

koncerttermet, így végre az óvárosba is költözne pezsgő, zenei élet. És gyönyörű lenne a rendszeres időközönként, nyári estéken, a Tamás-hegy oldalában megszólaló tárogató-muzsika, aminek a dallama szétterülne szépséges városunk fölött.

- Gaál Antal -

Füredi Múzsák: Mónika varázslatos világa

Eckhart Tolle írja az Új Föld című könyvében: „Lépten-nyomon az élet gazdagságába botlasz. Ennek a téged körülvevő bőségek a felismerése föléb-reszti a benned szunnyadó bőséget. Ezt követően hagyd, hogy az kiáradjon belőled!” Vajon hányan vagyunk, akik valóban odafigyelünk az ilyen gondolatokra? Hányan vagyunk, akik nem csak meghallják ennek az üzenetét, hanem eszerint is cselekszenek? És hányan vagyunk, akiknek sikerül rádöb-bennie, hogy saját életét teszi boldoggá és teljessé a fenti gondolatok szerinti életvitellel? Minapi látogatásom során megerősödött bennem, hogy Fritz Mónika ezek közé az emberek közé tartozik.

A koraesti hideg, téli sötétségből különösen jó érzés megérkezni egy meghitt, meleg hajlékba. Mónika műhelye az udvar különálló épületében egy ilyen varázslatos világ: ahogy az ember belép, rögtön megérzi a hely titokzatos kisugárzását. Előzőleg vendéglátóim lakóházában is jártam, megismerkedtem két, életenergiával telt, játékos és mégis szófogadó vizsla-hölgygel, de a beszélgetésre Mónika, és élete párja, Béla a melléképületbe, Mónika műhelyébe kalauzolt.

Vajon hogy kerül egy Észak-Rajna-Vesztfália-i kis faluból, Sankt Hubertből Balatonfüredre valaki? S a német hont fölcserélve miért dönt úgy, hogy ebben a patinás, Balaton-parti városkában tölti el élete további éveit? Hosszú történet. Mónika gondolatai között a haza kérdése mindig is kulcskérdés volt: amikor a szülei az otthonról beszéltek, az soha nem ott volt, ahol épp éltek, hanem valahol távol, mivel a háború után menekülniük kellett Kelet-Németországból. A holland határhoz közeli kis faluban találkozott aztán össze Bélával, akinek a szülei viszont Budapestről menekültek a háborút követően, s a két sorsüldözött ember – úgy tűnik – egy életre megtalálta egymást.

Amikor Mónika 1972-ben – életében először – Budapestre, férje még itt élő nagyszüleihez látogatott, valami nagyon furcsa, eddig soha nem tapasztalt érzés tört rá. Leszállt a vonatról a Keleti Pályaudvaron, egy idegen ország soha nem látott, idegen városának a kellős közepén, és maga számára is meglepő módon az jutott eszébe először: hazaérkeztem. Sorsfordító érzés volt számára. Ettől kezdve férjével minden évben Magyarországon töltötték a szabadságukat. Először a fővárost fedezték föl maguknak, aztán egyre tágult a kör, s törvényszerű volt, hogy a Balaton mellé, Füredre is eljussanak. Ismerősöket, barátokat szereztek, s amikor szép lassan megérett bennük a gondolat, hogy itt kellene letelepedniük, viszonylag hamar megtalálták a városban a Kósa Pál utcai házat, amely 1999 óta az ő tulajdonuk.

Mónika az általános iskolát a szülőfalujában végezte, ezt követően háztartási ismereteket tanult, majd 3 év kirakatrendezői tanulmányok következtek; itt már megkezdte az ismerkedést a kézművesség titkaival. S végül Düsseldorfban, egy evangélikus központ műhelyében találta magát, ahol a szertartásokhoz készítettek különböző dekorációkat. Itt egy évig tanította őt hímzésre egy idősebb mesternő, s amikor azt gondolta, hogy egyelőre elég ebből a tevékenységből, számára is váratlan módon ki-nevezték a műhely vezetőjének. Tartott a feladattól, mert körülötte nagy tapasztalattal rendelkező nővérek dolgoztak, de azt is érezte, hogy szeretik, és biztatják: vállald el, meg tudod csinálni, van hozzá elég erőd! Valóban volt: 25 évig vezette a társaságot.

2001-ben új szabályzat lépett életbe a rendben, ettől fogva házasságban élő nők is csatlakozhattak. Mónika négy év teológiai tanulmányokat követően tett fogadalmat.

És folyamatosan tanult és képezte magát szakterületén, így ma már egész Németországban elismert szaktekintélynek számít. A hímzés két dimenziója, a sík már kevés volt számára, így elkezdett térben álmodni, s különböző, 3 dimenziós alkotások születtek a keze alatt. Bámulatos találékonysággal használ föl mindenféle anyagot, s születnek a munkája nyomán a legváltozatosabb alkotások: fali képek, hímzések, kis szobrok és élénk fantáziával létrehozott, játékos használati tárgyak. Varr, ragaszt, vág, formáz, az út szélén talált kőben is meglátja a lelket, megérzi annak szellemiségét és meghallja az üzenetét; később ennek megfelelően használja föl egy műalkotásban, de az is előfordul, hogy ha épp olyan a hangulata, gyöngyruhába öltözteti. Az egész műhelyből, minden jelen lévő alkotásból, vagy még föl nem dolgozott tárgyából – színes gombok, festett fémdobozok, szövetanyagok, kövek, üvegek és gyöngyök – sugárzik a titokzatosság, az öröm, s valamiféle vágyódás az élet rejtett dolgai iránt. Igen, Mónika energiája és életszeretete költözik itt mindenbe, és ettől lesz az az érzése az embernek, hogy ebben az apró helységben valami több és szebb, mint odakint a hétköznapiak mondott életünkben.

Mónika nem akarja megőrizni magának ezt a titkot, mert tudja, hogy az öröm csak akkor valódi és tartós, ha másokkal is megosztja. Szeretettel vár mindenkit, érdeklődőt és tanulni vágyót egyaránt, s bár a magyar nyelv még problémákat okoz neki, de ebből nem csinál gondot: amit nem tud elmondani, azt megmutatja, lerajzolja – mint ahogy tette ezt annakidején braziliai útja során, ahol minimális portugál nyelvtudással is megértésre talált a vele rezonálni tudó emberekkel. És töretlenül bízik abban, hogy egyszer majd itt, Balatonfüreden is megmutatkozhat egy megfelelő helyen rendezett, önálló kiállítással.

Gaál Antal

Füredi Múzsák: A királynő terítői

Nomen est omen – állítja a latin mondás, ami nem kevesebbet jelent, mint hogy a nevünk és a sorsunk között valamiféle oksági kapcsolat is fennáll. Vagyis nem véletlen, hogy a keresztségben milyen nevet kaptunk, ami aztán legtöbb

esetben végigkíséri az életünket – vagyis elválaszthatatlanul azonosak leszünk azzal, ami később a személyi igazolványunkba és egyéb okmányokba bekerül. Hódosné Regina szép nevet kapott (regina = királynő), s a vele való beszélgetés során tűnődtem, az ő sorsa vajon milyen módon kapcsolódik egy koronás fő sorsához?

A Balatonhoz közel, a Fürdőtelep keleti részén ilyen tájt áldott béke és csönd uralkodik. Már-már azt mondanám, errefelé a madár sem jár, de aztán meglátom Hódosék ikerházának udvarán a madáretetőket, s a hideg, téli napsütésben hallom a vidám csivitelést.

- Egy Bajához közeli sváb községben, Vaskúton születtem – kezdi élete történetét az emeleti nappaliban. – Mi is sváb származásúak vagyunk, a nagyszüleim alig beszéltek magyarul. A háború után ért véget a békés, nyugodt élet, jött a kitelepítés, a lágerrek, ahol sokan meghaltak a szörnyű körülmények miatt. Apám kikerült Kelet-Németországba, minket anyámmal és anyai nagyszüleimmel a családi házból bezsupoltak Bajára, egy télen a magassága miatt kifűthetetlen, egyetlen helységből álló létesítménybe. Hogy valami módon megéljünk, a nagyanyám 1 Ft-os órabérért mosni járt, anyámnak sikerült idővel a lassan beinduló vendéglátásban elhelyezkednie.

- Az édesapját ezek szerint nem is ismerte?

- Tizenhat éves gimnazista voltam a bajai német tannyelvű iskolában, amikor megismertem az apámat. Az elmaradt éveket persze lehetetlen volt pótolni, bár ő sokat tett ezért. Érettségi után kiutaztam hozzá az NDK-ba, elvitt mindenhová, gyönyörű helyeken jártunk. Ha annakidején a német-német határ nyugati oldalára kerül, valószínűleg másképp alakul a sorsom. Anyám eredetileg apáca szeretett volna lenni, áldott jó természete volt... sajnos azt kell mondanom, hogy volt, mert nemrég veszítettem el őt. Mindig azt mondta, én nem csak a lánya, hanem a barátnője és a társa is vagyok. Miután a vendéglátásban dolgozott, én is odakerültem, és ott ismerkedtem meg a férjemmel is, aki anyám munkatársa volt. Tudja, ez olyan végzetszerű találkozás volt: amikor hazajöttem az apámtól az NDK-ból, és először találkoztam a férjemmel, akkor ott, abban a pillanatban minden eldőlt.

- Baja és Balatonfüred elég távol esik egymástól.

- Itt a közben, ahol azóta is lakom, két bajai család épített egy ikerházat, ezek közül az egyik eladó lett. Kérdezték, nem érdekel-e bennünket? Mivel mindketten a vendéglátásban dolgoztunk, gondoltuk, megpróbálkozunk a Balaton mellett. Akkor persze még nem így nézett ki a ház, mi bővítettük a mai formájára. A kisebbik fiam már itt született Füreden.

- Mikor kezdett foglalkozni a kézimunkával?

- A vasutas üdülőben dolgoztam még Birkás Gyula irányítása alatt, a 90-es években. Ott ismerkedtem össze egy vendéggel, Marika nénivel, ő kezdte el magyarázni nekem a hímzés különböző szakmai fogásait és trükkjeit. Korábban is érdekelt a kézimunka, már gimnazistaként készítettem keresztszemes terítőket, párnákat, de igazából Marika néni avatott bele sok titokba s mutatott számomra érdekes lehetőségeket. Annakidején még a fonalakat és a mintákat is ő hozta.

- Bocsánat a laikus kérdésért, de mi az a minta?

Regina néhány percre eltűnik, aztán egy nagy csomaggal kerül elő újra, és mindent szétpakol az asztalon. Mutat egy papírlapot, amire a hímezni kívánt kép van rányomtatva, és szemenként fel vannak tüntetve a színek is. Ez a minta. Aztán előkerül egy Németországból, ismerősöktől kapott nagy, színes katalógus is, amelyből kiválasztva előnyomott anyagok és a gobelinhez szükséges mindenféle felszerelések garadája megrendelhető.

- Persze fonalakat, tűket és még egyéb sok mindent itt Füreden is meg tudok vásárolni – nyugtat meg, miután szóvá teszem a meglehetősen borsos árakat. Gyönyörű, kamillavirágos, előnyomott faliképet mutat, amin még egyetlen öltés sincs, de nekem már így is nagyon tetszik. A kép mellett csíkokban föl van tüntetve, hogy milyen színárnyalatú fonalak szükségesek. Elképedve számolok össze csak a zöldből 12 félélt.

- Hogy lehet ezt bírni szemmel?

- Nagyon nehéz, és néha nem is sikerül a pontos árnyalatot eltalálnom, de ez a végeredmény szempontjából egyáltalán nem feltűnő.

Megjegyzem, hogy ehhez a kedvteléshez nem csak jó szem, hanem finom ujjak és elsősorban rengeteg idő is kell, de Regina megnyugtat; évek óta nyugdíjas lévén ideje van, és szerencsére a keze is bírja. Igaz, azt már észreveszi, hogy ha néhány nap szünet után vesz újra kézbe egy munkát, akkor az öltések feszessége nem mindig teljesen ugyanaz, néha meglátszik a különbség.

- Ez persze egy laikusnak nem tűnik föl – teszi hozzá nevetve -, csak nekünk, szakmabelieknek.

Nemrég volt az első kiállítása a Művész Kávéházban. Sok barátjának és ismerősének küldött meghívót, sokan el is jöttek, a kávézó zsúfolásig megtelt, neki mégis maradt hiányérzete. Néhány, magát fontosnak gondoló ember még válaszra sem méltatta a meghívását. Rá kellett döbbsennie, hogy a politikát kegyetlen és önző érdekek irányítják.

Gaál Antal

Füredi Múzsák: Brillante Éneklő Egyesület

Vajon lehet-e objektív módon, kívülállóként riportot készíteni valakivel, akit az ember évtizedek óta ismer – bár hölgyről lévén szó, az idő múlására még az utalás is illetlenség -, s akivel több közös élményt is mondhat magáénak? Pár éve több alkalommal is együtt énekeltem a Brillante dalosaival Zsár Éva vezetése alatt, s most régi ismerősként csöngetek be a Lóczy utcai családi ház kapuján.

Először egy aprócska, barna kutyus üdvözöl, úgy tűnik, örül nekem, mert ugatás nélkül, nagy lelkesedéssel ugrál föl a kapura, s szemmel láthatóan alig várja már – Éva erőteljes tiltása ellenére -, hogy ugyanezt a nadrágomra is megtehesse. A tágas nappaliban ülünk le beszélgetni.

Éva remek riportalany, alig kell kérdezni, szuggesztív módon beszél az éneklés gyönyörűségeiről, és minden egyébéről, ami ehhez kapcsolódik. Minden gesztusán érződik, hogy szereti, amit csinál, önmaga teljes átadásával élheti meg azt a szerencsés helyzetet, hogy a hivatása és a hobbija egy és ugyanaz: a zene. Így aztán foglalkozhat ezzel aktív módon is, vagy „csak” a gondolataiban, akár 24 órán át naponta. Eredetileg szolfézs- és magánének tanár, később karnagydiplomát is szerzett, emellett hivatásos előadóművészként dolgozik. A füredi zeneiskolában évtizedek óta ismerteti meg a nebulókkal az éneklés gyönyörűségét. Közbekezdés: igen, igen, de hogy lesz ebből kórus?

Elmondja, hogy annakidején 10-15 tanítványával kezdte. Először még a zeneiskolai oktatás keretein belül állított össze egy kamarakórust, egy női kart, akik már a kezdetek kezdetén is – magánének-tanulókból, zongora- és gitárjátékkal ismerkedőkből álló társaság lévén – csodálatosan énekeltek. S ha valaki egyszer igazi mélységében és magasságában átéli a közös éneklés misztériumát, az egy életre megfertőződik ezzel. A zeneiskolából kikerülő tanulóknál továbbra is megvolt az igény a kóruséneklésre, ezekhez aztán lassan csatlakoztak külső tagok is, így összeállt a négy szólamban éneklő, 2004 óta hivatalosan is bejegyzett társaság, a Brillante Éneklő Egyesület.

Logikusnak tűnt a következő kérdés: valójában mit is jelent a brillante szó? Nekem a briliáns szóval cseng össze. Éva helyeslően bólogat, majd valahonnan előkerít egy üveg pezsgőt és ásványvizet, mindkettőre Brillante van felírva. – A kórustagok fedték föl valahol – mondja. A pezsgő magyar gyártmány, de az ásványvíz olasz. Magát a szót az olaszok, a franciák és a németek is használják hasonló hangzással, kapom a fölvilágosítást, ragyogást, fényességet, csillogást jelet.

- Ezek szerint ebben az elnevezésben benne van mindaz, amit a kórusal szeretnél elérni? – kérdezem. Éva szerint ez a kifejezés valóban valamiféle minőséget tükröz, de azért ennél többről van szó. A kórus viszonylag kicsi, 15-20 fő között változik a létszám, a fluktuáció oka sokféle: férjhez menés, továbbtanulás, szülés - de azért még senki nem hagyta ott a csapatot, mert meguntta volna a közös énekelést. Ilyen létszám mellett sokkal jobban tudnak az énekesek egymásra figyelni, és jobban rá is vannak utalva egymásra, mint egy nagy kórusban, de az egyéni felelősségük is nagyobb. A karnagy számára viszont komoly szakmai kihívás egy négy-öt tagú szólamot tanult és laikus énekekhangokból úgy összezsírozni, hogy az egységesen szólaljon meg. A Damoklész kardja viszont állandóan a fejük fölött lóg, mert ha mondjuk influenzás időben a négyből egy kiesik – és ez nem is számít különleges esetnek -, akkor minden megváltozhat, a hangzás addigi harmóniája csorbát szenved.

Sokat beszélgetünk arról, valójában mit is jelent egy kórust vezényelni, irányítani, kézben tartani? Mert az énekesek körében már közhely az a megállapítás, hogy ha egy kórustag valamiért kidől a sorból, attól még nem marad el a produkció, de a karnagy nem hiányozhat; neki félholtan is ott kell állni a pódiumon, s a nézők pillantásainak kereszttüzében alkotnia kell. Mert egy mű előadása igazi művészi alkotás. Kezdődik azzal, hogy a karnagy valahol, valamikor rábukkan egy kottára, és fölcsillan a szeme: igen, ez az! Vagy valahol hall egy művet egy másik kórustól, és az előadás után rögtön elkéri a kottát. De az is előfordul, hogy a rádióban hallott dalt képzeletben előadásban, s addig nem nyugszik, amíg egy zeneszerzővel el nem készítteti az átíratot. És elkezdődik az a belső folyamat, amit sokféleképp nevezhetünk; a papíron lévő zene

úgymond „testet ölt” a karnagy fejében, s egy idő után már hallja is, ahogy az ő csapata majd ezt megszólaltatja. Aztán jön a megalkuvást nem tűrő, sokszor keserves és sziszifuszinak tűnő munka, a szólampróbák, majd a próbák végtelen sorozata, amikor szépen, lassan kezd megvalósulni mindaz, amit a karnagy korábban megálmodott. S végül, ott a pódiumon, rivaldafényben bekövetkezik az extatikus pillanat: a kontaktus a hallgatósággal, a tapintható csoda, a fáradságos munka eredményének, a megalkotott műnek az átnyújtása. Azt mondja, ehhez hasonló érzést csak az ismerhet, aki mindezt már végigélte. Katartikus élmény.

Éva nagyon eltökélt, amikor a kórus repertoárjáról érdeklődöm. Határozottan és tudatosan szembe megy a konvenciókkal. A város kórusai szinte kivétel nélkül a klasszikus hagyományokat követik, ő új utat tör magának, s azt mondja, érez magában elég energiát ehhez. A helyzetet ismerve szüksége is van rá. Természetesen klasszikus műveket is énekelnek, de ő igyekszik olyan új irányzatokat is keresni, amivel még közelebb viheti a zenét a hallgatósághoz. Komoly kapcsolatokat épített ki ismert zeneszerzőkkel, akik az ő megrendelésére klasszikus művek átíratát készítik el a kórus számára, mindenkire közelebb hozva ezzel a néha éteri magasságokban szárnyaló, emiatt sokak számára érthetetlen és elérhetetlen komolyzenét. Jó példa erre az Erkel-díjas kortárs zeneszerző, Reményi Attila munkája, aki 18-19. századi magyar dalokat dolgozott át kifejezetten a kórus részére, de ilyen sikerdarabja a társaságnak a Liszt: Les Preludes-éből vagy Brahms: V. magyar táncából készült átírat is.

Kérdésemre, hogy a zenében és a zenével zajló napjai közepette hogy jut ideje más egyébre, őszintén bevallja: mindez néha a szükséges napi tevékenységek rovására megy. Az is előfordult már vele, hogy annyira elmerült egy zenével kapcsolatos feladat elemzésében és megismerésében, annyira lekötötte a gondolatait a megoldásra való koncentráció, hogy a napi bevásárlásról is megfeledkezett. Szerencsére – mondja – ez azért ritkán fordul elő.

A kórusával évente 25-30 fellépése van, ami nem kevés. A jövő? Erkel-év lévén (a zeneszerző 200 éve született) a Bem Iskolával közösen Erkel-versenyt és Erkel-koncertet szerveznek. Az ötlet megvalósulását minden igaz zeneértő őszinte örömmel várja.

Gaál Antal

Füredi Múzsák: Bóna Szerá napraforgói

Stílszerűen olaszul kellett volna jó estét kívánnom (buona sera), ahogy a régi világlágerben elhangzik, de ez rossz poén lett volna, mivel a koradélutáni órákban látogattam meg Bóna Szerát Déryné utcai házában. A szívélyes invitálás nyomán letelepedve valahogy az az érzésem támadt, mintha megállt volna az idő körülöttem. A tágas nappaliban körben a falon festmények sugározzák a természet gyönyörű színeit, s emellett még valamiféle rezignált csöndet és békességet.

- Ami a korábbi életemet illeti, főleg az ifjúság időszakát, nem nagyon beszélünk sem csöndről, sem nyugalomról, de ez így természetes – mondja Szerá, és a kér-

désekre válaszolva, kissé meglepődve tudatlanságomon, fölvilágosít: a Szerá valójában a Szeréna beceneve. – Az ifjúságom meglehetősen kalandosra sikeredett, az iskoláimat is több helyen végeztem, holott végig Füreden laktunk, én itt is születtem. Apám maszek fodrászként dolgozott, ez az ötvenes években hivatalos körökben megtűrt, de nem igazán népszerű státusznak számított. Ezért is, meg az 56-os ügyei miatt, sok támadás érte őt, s ez a családra is kihatott. Az általános iskolát még itt a városban végeztem – igaz, hol volt akkor még a város? Az alsó tagozatot a református iskolában, a felsőt a Bemben, de a gimnáziumba már – vélhetően politikai okokból – nem vettek föl. Hajdúböszörménybe kerültem rokonokhoz. Mit mondjak, ki nem állhattam az Alföldet, de az iskola sem volt épp a kedvemre való, így kerültem a sümegi gimnáziumba. Innen aztán egy diákcsíny miatt kellett eljönnöm. A barátnőmmel együtt kűltek el, ránk fogva, hogy a mi ötletünk nyomán akasztott ki az egyik osztálytársunk a kollégium bejárata fölé egy piros lámpát. Szóval volt balhé bőven, és én semmiből nem akartam kimaradni. A gimnáziumot végül itt, Füreden fejeztem be levelező tagozaton.

- És a festés? Úgy tudom, már az iskolában is szép sikereid voltak.

- Eleinte inkább rajzoltam. A biológiafüzetem például tele volt általam készített, színes képekkel, madarakkal, virágokkal, rovarokkal. Ezt később egy egyetemista ismerősem elkérte, sajnos már nem került vissza hozzám. Minden lehetőséget kihasználtam, ahol a kézügyességemet kamatoztathattam, még ballagási szalagokat is festettem.

- Honnan ez a hajlam? Örökség?

- Anyám, akitől a keresztnévemet is örököltem, mindig szeretett volna egy kicsit kitűnni, és ennek érdekében sok mindenbe belefogott, sajnos igen kevés ideje volt ezekre. Én vittem tovább ezt a vonalat: vívtam, balettoztam, amatőr színjátszó kör tagja voltam, rajzoltam, festettem. Mindenütt ott voltam, ahol valami élet volt, és ha nem volt, akkor mi csináltunk! Ma is jó érzéssel gondolok vissza arra, milyen remek, fiatal közösség volt itt Füreden a 60-as években. Egy alkalommal – egy színi előadásomat látva – egy fővárosi rendező szerződtetni akart, de az apám kijelentette, hogy szó sem lehet ilyesmiről. Igen, lehetett volna más életem is!

- Mikor kezdtél komolyabban foglalkozni a festéssel? Mi inspirált erre?

- Már a 60-as évek vége felé elkezdtem egy képzőművészeti tanfolyamot, de két hónapnál tovább nem bírtam. Számomra egyszerűen nem volt életszerű, hogy ott üljek órák hosszat a társaimmal, és előadásokat hallgassak, illetve feladatokat teljesítsek. Több éves szünet következett, majd ezután történt az igazi rádöbbenés. Magam sem tudom, hogy mi okozta, valamiféle belső kényszer, hogy nekem **FESTENEM KELL!** Mindez a 80-as évek végén; furcsa és szokatlan érzés volt. Elhatároztam, hogy nem tétlenkedem, nem körülményeskedem, egyszerűen nekilátok és csinálom. Kéri Imre segítségével vásároltam meg a szükséges eszközöket, és türelmetlenül nekiláttam.

- Lehet türelmetlenül festeni?

- Talán nem is pontos ez a szó. Talán azt kellene mondanom: szenvedélyesen, ahogy egyébként is éltem. Csak akkor álltam neki, ha éreztem, hogy valami nem hagy nyugton, valamiféle erős késztetés van bennem, de akkor aztán nem volt megállás! Én képtelen vagyok hetekig-hónapokig dolgozni egy képen: nekilátok, és akkor nem is-

merek se istent, se embert, volt olyan, hogy még a kutyámba is elbotlottam. 6-8 óra alatt elkészülök egy képpel, akkor az számomra be van fejezve, többet nem nyúlok hozzá. A festés számomra egy felfokozott idegállapot, talán még küzdelemnek is nevezhetném – küzdelem önmagammal, hogy sikerüljön vászonra vinnem mindazt, amit én érzek és látok a körülöttem lévő világból. Teljes mértékben vallom Kassák Lajos álláspontját, aki szerint a művészetnek nem célja, hanem oka van.

- A csodálatos virágszendéletek között a számos napraforgó szinte sugárzik.

- Volt egy időszak az életemben, amikor szabályosan meg voltam örülve a napraforgókért. Azok a színek, azok a formák, a szirmok koszorúja, a magok tökéletes elrendeződése... Amit itt a vásznon látsz, azokat mind a természet után festettem meg. Leszedtem egy csokor virágot, vázába tettem, aztán leültem elé és lefestettem. Vagy csak egyszerűen lefektettem őket az asztalra, és úgy álmodtam át őket a vászonra, hogy időtlenné válhassanak.

- Szoktál eladni képeket? Milyen érzéssel tudsz megválni tőlük?

- Soha nem adom el a képeimet. Nekem nincsenek dömpingképeim, jó, ha 40-50-et festettem idáig. Nem tudok megválni tőlük. Volt ugyan az életemben olyan időszak, amikor muszáj volt eladnom néhányat, de ennek súlyos, anyagi oka volt. Aztán az is előfordult, hogy egy kiállításról nem a képeimet kaptam vissza, hanem a pénzt hozták. Utólag már nem akartam balhézni. Szerencsére sok kiállításon részt vehettem, eleinte csoportosan, később már önállóan is. Annak idején nem úgy volt, mint manapság: minden megmutatkozás előtt szakmai zsűri minősítette a képeket, sokan kihullottak a rostán. Én több alkalommal is különdíjat kaptam az általam tisztelt művészekről.

- Voltak-e mélypontjaid?

- A válasom után nehéz időszak következett, éjt nappallá téve kellett dolgoznom, hogy továbbra is benn maradhassak a házban, ahol addig éltem. Abban az időben se energiám, se hangulatom nem volt ahhoz, hogy a festőállványhoz üljek. Most már nagyobb a csönd körülöttem, s érzem, hogy valami megint mocorog bennem, valami indítana, volna előre... neki fogok állni újra!

Gaál Antal